

EURİPİDES

ORESTES

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ARI ÇOKONA

Genel Yayın: 5008

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyuluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

EURİPİDES
ORESTES

ÖZGÜN ADI
ΟΡΕΣΤΗΣ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ARİ ÇOKONA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, KASIM 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-185-2 (CİLTİ)
ISBN 978-625-405-184-5 (KARTON KAPAKLI)

BASKI-CİLT
DERYA MÜCELLİT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/80-81 TOPKAPI
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
Tel: (0212) 501 02 72 - (0212) 501 35 91 Faks: (0212) 480 09 14
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskulturlar.com.tr

HASAN
ÂLİ
YÜCEL

KLASİKLER
DİZİSİ

CCCXCV

EURİPİDES

ORESTES

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE BANKASI

Kültür Yayınları

Sunuş

Euripides'in Hayatı

Euripides MÖ 480'de Perslerle Yunanlılar arasındaki Salamis Deniz Savaşı'nın yapıldığı gün Salamis Adası'nda doğdu. Aynı gün o tarihte kariyerinin zirvesinde olan Aiskhy-los savaşta ağır yaralanmış, on altı yaşındaki Sophokles de savaş sonrasında yapılan kutlamalarda gençler korosunu yönetmiş, paian marşını okumuştur. Plutarkhos'un *Ethika*'da (*Moralia*) aktardığı bu bilgi kurgusal olmakla birlikte üç büyük tragedya ozanını önemli bir tarihî olay etrafında birleştirir.

Euripides'in babası Mnesarkhos ya da Mnesarkhides bir küçük satıcıydı, annesi Kleito da pazarda sebze satardı. Ancak bu bilgiler ozanın düşüncelerinden ve tiyatro sanatına getirdiği yeniliklerden rahatsız olarak soyunu önemsiz göstermek isteyen Aristophanes ve çağdaşı diğer komedyacı yazarları tarafından uydurulmuş olabilir. MÖ III. yüzyıl tarihçisi Philokhoros babasının toprak sahibi olduğunu, annesinin de soylu bir aileden geldiğini iddia eder. İyi bir eğitim almış olması da ailesinin ona bu imkânı sağlayabilecek derecede zengin olmasıyla açıklanabilir.

Gençliğinde güreş ve boks karışımı bir dövüş sporu olan "pangration" ve güreşle ilgilendi, Panathenaia yarışma-

larında bu branşlarda birinci oldu. Ancak erken yaşlarda spordan uzaklaştı ve resim sanatına gönül verdi. Tragedya yazarı olarak ünlendikten sonra bile Megara’da resimlerinden övgüyle bahsedildiği söylenir. Daha sonra Prodikos’tan hitabet, Anaksagoras’tan felsefe dersleri aldı, Protagoras ve Sokrates’le yakın dostluklar geliştirdi. Okumaya çok meraklıydı ve döneminin en zengin kitaplıklarından birine sahipti. Salamis’te iki girişi olan bir mağaraya sığınmaktan hoşlanır, deniz manzarasının karşısında kitap okur, eserlerini yazardı. Genel kültürü bunca geniş olan Euripides çağdaşları tarafından “sahnelerin filozofu” olarak tanındı. Tiyatroya pek ilgi duymayan Sokrates’in arkadaşının eserleri sahnelendiğinde onları mutlaka izlediği söylenir.

Melito ve Khoirini adlı iki kadınla iki başarısız evlilik yaptı. Antik yazarlar eserlerinde kadınları kötü göstermesini başarısız evlilikleriyle açıklamaya çalışırlar. İlk eşinden Mnesarkhides (tüccar), Mnesilokhos (aktör) ve Euripides (tragedya yazarı) adlı üç oğlu oldu. En küçükleri ve adaşı Euripides babasının erken ölümüyle sahnelenemeyen *Bakkhalar* ve *İphigenia Aulis’te* tragediyalarını sahneledi.

Komedi yazarlarının sert eleştirilerinden ve çağdaşlarının değerini anlayamamasından rahatsız olarak hayatının sonlarına doğru, MÖ 408’de Atina’yı terk etti. Önce Thesalia’nın Magnesia şehrinde kaldı. Orada ona vergi muafiyeti tanındı, büyük sevgi ve saygı gösterildi. Daha sonra Makedonya kralı Arkhelaos’un davetini kabul ederek Pella’ya gitti. Sanatların koruyucusu Arkhelaos, krallığının başkentinde tragedya yazarı Agathon, besteci Timotheos, ressam Zeukses gibi sanatçıları toplamıştı. Euripides burada *Arkhelaos*, *Temenides* ve *Bakkhalar* tragediyalarını yazdı. Tarihçiler ilk kez Pella’da sahnelenen bu tragedya- ları Makedonya Krallığı’nda halkın Yunanca konuştuğunun kanıtı olarak gösterir.

Euripides MÖ 406’da Amphipolis’te öldü ve Arethusa’da görkemli bir anıt mezara defnedildi. Bir söylentiye göre şe-

hir dışında gezintiye çıkan şairi ava çıkmış olan kralın av köpekleri parçalamıştı. Kaynaklar meslektaşını anmak üzere Sophokles'in o yılki tiyatro temsillerine matem elbisesiyle çıktığını ve korosunu sahneye çelenk taktırmadan çıkardığını aktarır. Atinalılar daha sonra Dionysos Tiyatrosu'nda ozanın bronz heykelini diktiler. Heykel ozanı asık suratlı, üzgün ve düşünceli gösteriyordu.

Eserleri

Euripides 81'inin adı bilinen toplam 92 eser yazdı. Biri satyrikon drama olmak üzere bunlardan 19'u günümüze kadar geldi. MÖ 455'te *Peliades* ile ilk kez katıldığı Büyük Dionysia drama yarışmasında üçüncü oldu. İlk birinciliğini otuz dokuz yaşında, bugün adı bilinmeyen bir eserle MÖ 451'te kazandı. Yarışmalara bunca katılmasına karşın, biri MÖ 405'te ölümünden sonra olmak üzere sadece beş birincilik kazandı. Ancak yeniliklere açık olduğu için gençler tarafından çok seviliyordu. Yazıldıkları tarihlerde çağdaşlarının beğenisine pek hitap etmeyen eserlerinin değeri zamanla anlaşıldı. Aiskhylos'un ve Sophokles'in yedişer eseri günümüze kadar eksiksiz gelirken, Euripides'in iki büyük rakibinin toplamından daha fazla eseri bu şansa sahip oldu.

Klasik dönemin eleştirmenleri üç büyük ozanın eserlerini değerlendirirken, Aiskhylos'un Pers savaşları döneminin cesur savaşçı ve dindar insanını, Sophokles'in de Perikles yönetimindeki Altın Çağ'ın her alanda aşırılıklardan kaçınan dengeli ve uyumlu Atinalısını anlattığında birleşirler. Euripides sofistlerin öğretisiyle yaygınlaşan kuşkucu ve bütün değerleri sorgulayan çağının bireyini anlatır. İlk iki ozanın oyunlarının kurgusu kahramanların ilahi irade ve kader gibi dış güçlerle çatışmalarına dayanır. Euripides'te

ise trajik kurgu insanın iç dünyasında şekillenir. Çatışma bilinçle bilinç dışı, arzularla görev arasındadır.

Üç ozanın mitolojik geleneğe yaklaşımları da farklıdır. Aiskhylos tanrılara atıfta bulunan mitleri “kutsal gelenekler” olarak görür, onlarda ilahi bir derinlik olduğuna inanır. Sophokles yüzeysel sembollere bağnazca bağlılığa ve atalarının kültürel mirasına saygısızlığa kapılmadan mitlere dengeli yaklaşır, onlardan yararlı dersler çıkarır. Anaksagoras’ın öğrencisi ve Sokrates’in arkadaşı Euripides diğerlerinden farklı olarak geleneği sorgular. Tanrıları kaba ve adalet duygusundan yoksun gösteren mitleri kabullenmekte zorlanır. Tanrıların kötü şeyler yapmadığını, iyiliği amaçlayan manevi güçler olduğunu söyler.

Euripides yazmaya başladığında tragedya Aiskhylos ve Sophokles’in katkılarıyla gelişimini tamamlamıştı. Ancak büyük ozanların sonuncusu özellikle son eserlerinde yoğun biçimde kullandığı bazı yenilikler getirdi. Konularını esinlendiği geleneksel mitosları özgürce değiştirdiği ve kahramanlarının karakterlerini çok karmaşık çizdiği için izleyicileri seyredecekleri oyuna hazırlayan uzun ve ayrıntılı önsözler geliştirdi. Monolog şeklinde verilen önsözler *İon*, *Bakkhalar* ve *Hippolytos*’ta olduğu gibi bir tanrı tarafından okunduğunda bazen tragedyanın gelişimi ve sonu hakkında ipuçları da veriyordu.

Karmaşık olay örgüsü ve kahramanlar arasındaki sert çatışmalar oyunu çıkmaza sürüklediğinde bunu çözmek için “deus ex machina” kullanımını getirdi. Mekanik bir aygıt yardımıyla sahneye yukarıdan bir tanrı karakterinin indirilmesi anlamına gelen bu yenilik beklenmedik çözümler üretebiliyordu ve kısa sürede diğer ozanlar tarafından da benimsendi. Ancak bazı çağdaşları ve özellikle komedi yazarları “mekanik tanrı” kullanmasını Euripides’in kurgulama yetersizliğine verdiler.

Euripides’in koro bölümleri diğer ozanlarda olduğu gibi tragedyanın konusuyla sıkı sıkıya bağlı değildir. Tragedya-

dan bağımsız birer şiir olarak da okunabilirler. Plutarkhos’a göre Sicilya’da tutsak düşen Atinalı askerler onun şiirlerini okuyarak katı Syrakusalıları yumuşatıp su ve yemek vermelerini sağlamıştı.¹ Oyunlarında kurgu ön plandayken koronun işlevi *Troyalı Kadınlar* ve *Bakkhalar* gibi önemli yer kapladığı bazı eserleri dışında yüzeyseldir. Etik ve felsefi mesajlar vermekten hoşlanır. Kahramanlarının ruhsal durumlarını, endişelerini ve tutkularını sergiler. Tragedyalarında birey ilk kez toplumun önüne geçer.

Euripides hayatının hiçbir döneminde aktif siyaset yapmadığı hâlde oyunlarında siyasi düşüncelerini sergilemekten hoşlanır. Döneminin sorunlarına vatandaş mantığıyla değil, daha çok felsefeci mantığıyla yaklaşır. Toplumu felakete sürükleyen demagoglara olduğu kadar kibirli oligarşi mensuplarına da karşıdır. Siyasi hayatta sağduyunun ve düzenin hayranıdır. Kentleri orta sınıfların ve özellikle kendi elleriyle toprağı işleyenlerin ayakta tuttuğuna inanır.

Aristoteles *Poetika*’da Euripides’i ozanların en trajiği olarak nitelemesine karşın yapıtlarını pek başarılı bulmaz. Sophokles’in tragedya karakterleri hakkındaki bir değerlendirmesini aktararak ozanı şöyle eleştirir: “Sophokles karakterleri olmaları gerektiği gibi gösterirken, Euripides onları oldukları gibi gösterir.” Euripides belki de bu yüzden, çağdaş tiyatroya en yakın eserler veren klasik ozan ya da modern ozanların ilki olarak nitelenmektedir.

Euripides’in günümüze kadar gelen eserleri alfabetik sırayla şunlardır:

Alkestis (Günümüze ulaşan en eski tarihli oyunu.)

Andromakhe

Bakkhalar (Ölümünden sonra oğlu Euripides tarafından sahnelenip birincilik ödülü aldı.)

Elektra

1 Plutarkhos, *Paralel Hayatlar*, *Nikias*, 29.

Fenikeli Kadınlar

Hekabe

Helene

Herakles

Heraklesoğulları

Hippolytos (Birincilik ödülü)

İon

İphigenia Aulis'te (Ölümünden sonra oğlu Euripides tarafından sahnelenip birincilik ödülü aldı.)

İphigenia Tauris'te

Kyklops (Antikiteden günümüze kadar eksiksiz gelen tek satyrikon dramadır.)

Medea

Orestes

Rhesos (Euripides'in eseri olmadığı konusunda kuşku vardır.)

Troyalı Kadınlar

Yakarıcılar

Orestes

Çağdaş Batı klasik Yunan uygarlığını bir bütün olarak ele alır. Oysa Asikhylos'un *Oresteia* üçlemesiyle Euripides'in *Orestes* tragedyasının sahnelenmesi arasında geçen elli yılda tarih sahnesi daha sonraları sadece XX. yüzyılda görebileceğimiz bir hızla değişmiştir. Alkibiades ülkesini büyük felaketlere sürükledikten ve düşman Spartalılara sığındıktan yedi yıl sonra bir kurtarıcı olarak Atina'ya geri döner. Demokrasinin beşiği Atina üç yıl önceki oligarşik darbeye Sparta güdümüne girmiştir. Aklı karışmış olan halk dünya görüşleri tamamen farklı olan iki yönetim şekli arasında bölünür. Ahlaki değerlerin ayaklar altına alındığını görmek Euripides'i çok üzer ve Kral Arkhelaos'un davetini kabul ederek Makedonya'ya göç eder.

Orestes Makedonya'ya göç etmeden önce Euripides'in Atina'da sahnelenen son tragedyasıdır. MÖ 408 yılı civarında sahnelendiği düşünülüyor. Konusu Aiskhylos'un *Eumenides* oyununun konusuyla hemen hemen aynıdır. Ama burada her şey daha gerçekçidir ve bize daha tanıdık gelir. Tanrıların dünyasından zaafları ve vicdan azaplarıyla insanların dünyasına geçeriz. Aiskhylos ve Sophokles'in tragedyalarında gördüğümüz insanüstü güçlerle donatılmış mükemmel kahramanların V. yüzyıl sonlarında Euripides'in eserlerinde yeri yoktur. İdealleri savunma kararlılığı hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür. Kahramanlar değerlerin ayaklar altına alındığı, güvensizliğin hüküm sürdüğü bir dünyada yaşamak zorundadırlar.

Orestes ile Elektra Argos halkı tarafından öldürülmemek için her yolu denerler. Orestes anne katili olmanın uyandırdığı dayanılmaz vicdan azabını hafifletmek için ardı ardına Helene, Klytaimnestra ve Apollon'u suçuna ortak etmeye çalışır. Aiskhylos'ta gördüğümüz, adaletin koruyucusu mitolojik canavarlar olan Erinyesler burada bedensel ağrılara ve vicdan azabına dönüşmüştür. Orestes'in mahkemesi tanrılar nezdinde değil halk meclisinde görülür. Savunmayı bir tanrısal güç değil suçlunun kendisi üstlenir ve söz oyunları ile Menelaos'u ikna etmeye çalışır.

Kahramanlar arasındaki keskin zıtlıklar onların karakterlerini olduğu kadar dönemin ahlak değerlerini de gözler önüne serer. Menelaos Aristoteles'in vurguladığı gibi "hiçbir nedene dayandırılmayacak derecede kötü biri" olarak resmedilir. Euripides'in *İphigenia Aulis'te* adlı oyunundaki Menelaos gibidir. Ağabeyi Agamemnon ile ters düştüğü noktalar yaşadığı dönemin ahlak çöküntüsüne ışık tutar.

Adaleti savunmak halkın sağduyusuna kalmıştır. Haberci, adını belirtmeden bir köylüye atıfta bulunarak, "Sadece onun gibiler ülkeyi kurtarabilir," der. Krallar ve kahramanlar artık hatasız değildir. Sağduyulu düşünce ve adalet duy-

gusu halkın alt tabakalarına özgüdür. Euripides'in ima ettiği gibi kaçınabilecekleri bir savaşı katılarak Atina'nın gücünü yok eden iktidar sahiplerinin hatalı kararlarının bedelini onlar ödemiştir.

Çeviride oyunun eski Yunanca aslı kullanıldı. Yapılan çeviri çağdaş Yunanca (Yorgos Blanas, Gavriilidis Yayınları, 2018 – Tassos Roussos, Kaktos Yayınları, 1992 – Theodoros Mavropoulos, Zitros Yayınları, 2006 – İlias Voutieridis, Feksis Yayınları, 1913) ve İngilizce (Ian Johnson 2010 – Andrew Wilson 1993 – Edward P. Coleridge, 1863) çevirileriyle karşılaştırıldı.

Ari Çokona
İstanbul, 2020

ORESTES

Kişiler

ELEKTRA	Agamemnon ile Klytaimnestra'nın kızı
HELENE	Menelaos'un karısı ve Klytaimnestra'nın kız kardeşi
KORO	Argoslu kadınlar
ORESTES	Elektra'nın ağabeyi
MENELAOS	Sparta kralı ve Agamemnon'un kardeşi
TYNDAREOS	Klytaimnestra'nın babası
PYLADES	Orestes'in kuzeni
HABERCİ	Agamemnon'un yaşlı hizmetçisi
HERMİONE	Menelaos ile Helene'nin kızı
PHRYGİALİ	Helene'nin kölesi
APOLLON	

Prologos (1 – 139)

(Atreus soyunun Argos'taki sarayının önü. Klytaimnestra ile Aigisthos'un öldürülmesinden altı gün sonra. Elektra yalnız başında görünür. Orestes¹ kapının solundaki bir yatakta uyumaktadır.)

ELEKTRA²

Derler ki tanrıların başa sardığı
hiçbir kötülük, hiçbir bela ve hiçbir dert
yokmuş insan doğasının katlanamayacağı.
İşte, söylentiye göre soyu Zeus'a kadar uzanan
kutsanmış Tantalos'un³ –ki kötü kaderiyle
alay etmiyorum– başının üzerinde ödünü
koparan koca bir kaya asılı dururmuş. Derler ki
ölümlüken eşitleriymiş gibi tanrıların sofrasına
davet edildiği hâlde, kötü bir hastalık olan
diline hâkim olamama illeti yüzünden çekermiş
bu cezayı. Ondan Pelops⁴ doğdu, o da kader
tanrıçasının fitnesiyle birbirinden nefret eden
iki kardeşin, Atreus ile Thyestes'in⁵ babası oldu.
Ama ne gereği var şimdi dile alınamaz şeyleri
anlatmanın? Atreus kardeşinin çocuklarını öldürüp
etlerini babalarına yedirdi. Arada olup bitenlere
hiç girmeyeyim, ardından Giritli Aerope Atreus'tan
meşhur Agamemnon'u ve –ona da meşhur denebilirse–

5

10

15

20 Menelaos'u doğurdu. Menelaos tanrıların lanetini taşıyan Helene ile, Kral Agamemnon da Hellenlerin arasında adı saygıyla anılan Klytaimnestra ile evlendiler. Kraldan ve sık dokunmuş büyük bir kumaşla sararak onu boğan⁶ nefret edilesi karısından Orestes adında bir oğlanla üç kız doğdu: Hrysothemis, İphigenia
25 ve ben Elektra. Bu cinayetin sebebini anlatmak genç bir kıza yakışmaz, bu yüzden öyle belirsiz bırakıyorum, varsın insanlar tahmin etsinler. Yaptığı haksızlık için Phoibos'u⁷ neden suçlayayım? Hiç kimseye onur kazandırmayacak bir işe
30 soyunarak Orestes'i öz annesini öldürmeye ikna etti. Ağabeyim annesini tanrının telkiniyle öldürdü ve bir kadın bir cinayete ne kadar yardım edebilirse ben de o kadar yardım ettim,⁸ [Pylades⁹ de bize katıldı.]¹⁰ O günden beri zavallı Orestes ağır bir hastalıktan
35 yataklara düştü, bedeni günden güne eriyip soluyor. Anamızın kanı onu boğup çılgınlıklara sürüklüyor. Adlarını anmaya cesaret edemediğim tanrıçalar, Eumenisler¹¹ üzerine saldırıp yüreğine korku salıyorlar. Canına kıydığımız annemizin cesedi ateşte arıtılalı
40 altı gün oldu, ama ne bir lokma geçti boğazından ne de üstünü başını yıkadı. Örtülerin altında saklanarak odasında yatıyor. Hastalığı azıcık hafifleyip aklı başına gelince de hemen gözyaşlarına boğuluyor. Bazen de yatağından fırladığı gibi, zincirlerinden
45 boşanmış tay misali sağa sola koşturuyor. Argos halkı kesin kararlı, biz ana katillerine kimse selam vermiyor, evine davet edip şöminesinin önüne oturtmuyor, bizimle konuşmuyor. Argos kenti bugün oylama yaparak önemli bir karar vermeye hazırlanıyor. Bizi taşılayarak mı, yoksa başlarımızı
50 kılıçla keserek öldürmek mi daha iyi diye!

Ama az da olsa hayatta kalma şansımız var.
 Çünkü bugün uzun bir deniz yolculuğundan
 sonra Menelaos Troya'dan kentimize geldi. 55
 Tekneleriyle Nauplion limanına girip
 kıyıya demir attı ve İlion'da oğullarını
 yitirenler gündüz gözüyle görüp tanıyarak
 taşa tutmasın diye kara bahtlı Helene'yi
 gece karanlığında sarayımıza gönderdi. 60
 Şimdi bir odaya kapanmış, ablasının ve ailesinin
 başına gelen felaketler için gözyaşı döküyor.
 Ancak üzüntülerini hafifleten bir tesellisi var.
 Troya'ya giderken terk etmiş olduğu
 ve Menelaos'un yetiştirmesi için annemize 65
 emanet ettiği kızı Hermione'ye kavuşmak
 dertlerini unutturuyor. Menelaos'un gelişini
 beklerken gözüm yollarda kaldı, çünkü o bizi
 kurtarmazsa hayatta kalma şansımız çok az.
 Felakete sürüklenen bir evin yoktur direnci. 70
 (*Saraydan Helene çıkar.*)

HELENE

Klytaimnestra ve Agamemnon'un kızı,
 bunca yıldır evlenmeden bekleyen zavallı
 Elektra. Sen ve ana katili bahtsız ağabeyin
 Orestes ne durumdasınız? Seninle konuşmak
 bana lanet bulaştırmıyor, çünkü bence her şeye 75
 Phoibos Apollon neden oldu. Tanrıların telkiniyle
 bir çılgınlığa kapılarak Troya'ya gitmek üzere
 buradan ayrıldıktan sonra bir daha göremediğim
 ablam Klytaimnestra'nın yasını tutuyorum.
 Yitip gittiği için bahtsızlığına ağlıyorum. 80

ELEKTRA

Helene, kendi gözleriyle gördüklerin hakkında
 ne diyebilirim ki? [Agamemnon'un sarayına büyük
 bir felaket çöktü.] Gözlerim uykuya hasret, bir cesedin

başında nöbet tutuyorum, çünkü zorlukla nefes alan
85 bu zavallı cesetten farksız. Yine de başına gelen belalar
yüzünden onu suçlamıyorum. Şanslı olan sensin,
kocan da şanslı [ve biz mutsuzların yanına geldiniz.]

HELENE

Ne kadar süredir burada böyle yatıyor?

ELEKTRA

Anasının kanını akıttığından beri!

HELENE

90 Zavallı adam! Nasıl da öldü zavallı kadın!

ELEKTRA

İşte onu yataklara düşüren de bu ölüm!

HELENE

Tanrılar adına, bana bir iyilik yapar mısın kızım?

ELEKTRA

Ağabeyimle ilgilenmeme engel olmayacaksa!

HELENE

Hatırım için ablamın mezarına gider misin?

ELEKTRA

95 Annemin mezarına mı? Neden gideyim?

HELENE

Saçlarımdan bir tutam ve biraz sunu götürmeni

istiyorum.¹²

ELEKTRA

Ablanın mezarına kendin gidemiyor musun?

HELENE

Argos halkına görünmeye utanıyorum.

ELEKTRA

Geç de olsa aklın başına geldi, utanç verici

kaçışından¹³ sonra!

HELENE

100 Doğru konuştun, ama dostça gelmiyor sesin!

ELEKTRA

Mykenai halkından neden çekiniyorsun?

HELENE

Troya seferinde ölenlerin babalarından korkuyorum.

ELEKTRA

Evet! Korkunç bir şey, Argos'ta herkesin dilindesin!

HELENE

Kurtar beni bu korkudan, verdiklerimi mezara sen götür.

ELEKTRA

Annemin mezarını görmeye dayanamıyorum!

105

HELENE

Ama sunuları hizmetçilerin götürmesi utanç verici!

ELEKTRA

Kızın Hermione neden götürmüyor?

HELENE

Genç bir kızın kalabalığın arasında dolaşması
doğru değil!

ELEKTRA

Ama oraya giderse onu yetiştiren anneme minnet
borcunu ödemiş olur.

HELENE

Doğru konuştun kızım ve ikna ettin beni. 110

[Dediğini yapıp mezara kızımı göndereceğim.]

Hermione, saraydan çıkıp buraya gel
ve bu saçlarımla bu sunuları alıp hemen
ablam Klytaimnestra'nın mezarına götür.

(*Hermione saraydan çıkarak annesinin yanına gelir.*)

Bal ve süt karıştırılmış şarabı mezarın üstüne
bırak ve bir kenarda durup şunları söyle: 115

“Bu sunuları kız kardeşin Helene gönderdi,
ama Argos halkının hiddetinden çekindiği için
mezarının başına kendisi gelemedi.” Ona de ki

bana, kocama, sana ve tanrıların mahvettiği
bu iki zavallıya düşmanlık beslemesin! 120

Kız kardeşi olduğum için cenazelerde sunulması
gereken bütün armağanları ben sunacağım.

125 Haydi git kızım, acele et ve sunuları mezara
bıraktıktan sonra zaman yitirmeden geri dön.
(*Hermione elinde sunularla uzaklaşırken
Helene saraya girer.*)

ELEKTRA

130 Ah doğal güzellik, insanlar için ne kadar kötüsün
ve ne kadar iyi davranırsın sana sahip olanlara!
Güzelliği bozulmasın diye saçlarının ucundan
ne kadar az kestiğini gördünüz mü? Hiç değişmedi,
her zamanki fettan kadın! Beni, ağabeyimi
ve bütün Hellas'ı mahvettiğin için tanrılar
nefret etsin hep senden! Ne kadar mutsuzum!
(*Sahneye koro girer.*)

135 Ama işte ağıdına eşlik etmek üzere dostlarım
geliyor yanıma. Ağabeyimin huzurlu uykusuna
son verip uyandıracaklar ve çılgın hâlini görmek
gözlerimi yaşlarla dolduracak. [Sevgili dostlarım,
ayaklarınızın ucuna basa basa sessizce ilerleyin,
hiç gürültü çıkmasın. Dostluğunuz benim için
çok değerli, ama onu uyandırmanız hiç de iyi olmaz.]

Parodos (140 – 207)

KORO

140 Sessiz olun, ağır ağır ilerleyin,
duyulmasın ayak sesleriniz.

Strophe I

ELEKTRA

Biraz ötede durun,
yatağa yaklaşmayın.

KORO

Dediğin gibi yapacağım.

ELEKTRA

Dostlarım, ince bir kavalın
nefesi gibi çıksın sesiniz!

145

KORO

Dinle, fısıltı gibi yumuşak bir sesle
konuşuyorum sana.

ELEKTRA

Çok güzel! Sesini kıs,
biraz daha kıs, sessizce yaklaş, yaklaş!
Buraya neden geldiğini söyle,
ağabeyim uzun süredir yatıyor.

150

KORO

Durumu nasıl! Anlat sevgili dostum! **Antistrophe I**
Ne bahtsızlıklar, ne felaketler geldi başına?

ELEKTRA

Hâlâ nefes alıyor ve inleyip iç çekiyor.

155

KORO

Ne diyorsun? Zavallı delikanlı!

ELEKTRA

Kendini tatlı bir uykuya teslim ettiği
şu anda göz kapaklarının aralanmasına
neden olursan onu öldürürsün.

KORO

Zavallı, tanrıların nefret edilesi
işleri yüzünden düştü bu hâllere.

160

ELEKTRA

Ah başımıza gelenler!
Tanrı Loksias,¹⁴ Themis'in sunağında¹⁵
annemizin ölümüne karar verirken¹⁶
yanlış iş yaptı ve yanlış öğütler verdi.

165

KORO

Gördün mü? Örtülerin altında hareket ediyor! **Strophe II**

ELEKTRA

Evet, çünkü yüksek sesle
konuşup uyandırdın onu.

KORO

Sanırım uyuyor.

ELEKTRA

170 Bizden uzağa, evimizden
uzağa gitsene! Ayak seslerin
duyulacak diye çekiniyorum.

KORO

Uyuyor!

ELEKTRA

175 Haklısın! Gece,
bitkin ölümlülere
uykuyu bağışlayan saygın gece,
Erebos'un¹⁷ karanlıklarından
çıkarak kanat çırp
Agamenon'un evine doğru.
180 Felaketlerle sıkıntılar
mahvetti, mahvetti bizi!
Döşğinde
huzur içinde yatması için
ne olur sessiz kalın
185 sevgili dostlarım,
fısıltı bile çıkmasın ağzınızdan.

KORO

Söyle bana, ne zaman bitecek bu dertler? **Antistrophe II**

ELEKTRA

Dertlere ölüm son verecek, ölüm! Başka
ne olabilir? Yemek yemeye bile kalmadı hevesi!

KORO

190 Sonunun ne olacağı besbelli!

ELEKTRA

Phoibos kocasının canına kıyan
annemizin öldürülmesini
emrederek kurban etti bizi.

KORO

Verdiği emir haklıydı!

ELEKTRA

Ama aynı zamanda kötüydü de!
Beni doğuran anne, cinayet işledin
ve ardından öldürüldün.

Babamı ve kendi kanından olan
biz çocuklarını mahvettin.

Yittik ölümler gibi yitip yok olduk!

Sen ölümlerin arasına katıldın,

ben de günlerimi feryatlarla,

iniltiyle geçirecek,

uykusuz gecelerimde

gözyaşı dökceğim.

Evlenmeden ve çocuk doğurmadan,

mutsuzluk içinde tüketeceğim ömrümü.

195

200

205

I. Epeisodion (208 – 315)

KOROBASI

Yanı başında durduğun için dikkat et Elektra,
farkına bile varmadan göçüvermesin bu dünyadan.

Böyle bitkin yatması hiç hoşuma gitmiyor.

(*Orestes yattığı yerden doğrulur.*)

210

ORESTES

Uykunun tatlı tesellisi, tam da zamanında

ilaç gibi yetiştin hastalığımı sağaltmaya.

Dertleri unutturan saygın Lehte,¹⁸ mutsuzlara

umut veren ne kadar bilge bir tanrıçasın!

215 Buraya nasıl, nereden ve ne zaman geldim?
Aklım başımdan gitti ve hiçbir şey hatırlamıyorum.

ELEKTRA

Sevgili ağabeyim, uykuya dalarak nasıl da mutlu
ettin beni. Rahatlatmak için sana sarılayım mı?

ORESTES

220 Sarıl bana, kollarına al beni! Dudaklarımdan
akan köpükleri ve gözlerimin yaşını sil.

ELEKTRA

Memnuniyetle! Bir kardeşin kendi elleriyle
kardeşinin hizmetine koşması tatlı bir uğraştır.

ORESTES

Yorgun bedenimi bedenine destekle ve gözlerime düşen
darmadağın saçlarımı topla. Önümü göremiyorum.

ELEKTRA

225 Zavallı kirli baş! Uzun süre yıkanmayan
buklelerinle ne kadar da vahşi görünüyorsun!

ORESTES

Beni yine yatağa yatır. Nöbetlerden sonra
bitkin düşüyor, dudaklarımı bile oynatamıyorum.

ELEKTRA

230 Evet, yatağa uzanmak hastaları rahatlatır.
Yatmak tatsız olduğu kadar gereklidir de.

ORESTES

Kaldır yine beni, yana döndür. Hastalıklarla
boğuşanlar çevrelerine işte böyle rahatsızlık verir!

ELEKTRA

Bunca uzun zamandan sonra ayağa kalkıp yürümek
ister misin? Değişiklik olur, hoşuna gider.

ORESTES

235 Öyle yapalım, iyileşmişim gibi olur.
Gerçek olmasa da öyle hissetmek güzel!

ELEKTRA

Sevgili ağabeyim, hazır Erinyesler aklının
başına gelmesine izin vermişken dinle beni!

ORESTES

Nasıl bir haber vereceksin? İyiyse bana iyi gelir,
ama kötüyse hiç söyleme, dertlerim bana yeter.

240

ELEKTRA

Babamızın kardeşi Menelaos kente geldi
ve tekneleri Nauplion limanında demir attı.

ORESTES

Ne diyorsun? O bizim yakınımız, dertlerimize
derman olur. Ne de olsa babamıza minnet borcu var.

ELEKTRA

Evet, inan bana doğru söylüyorum!
Yanında da Troya'dan karısı Helene'yi getirdi.

245

ORESTES

Yalnız gelseydi daha iyiydi. Karısını
getirmesi başımıza büyük dertler açacak.

ELEKTRA

Tyndareos'un iki ahlaksız kızı oldu
ve hâlâ bütün Hellas'ı utanca boğuyorlar.

250

ORESTES

Ama sen onlara benzemeyeceksin. Bunu yapabilirsin
ve sadece lafta değil düşüncelerinde de farklı olmalısın.

ELEKTRA

Ah sevgili ağabeyim! Tam iyileştin derken gözlerinden
yine alevler çıkmaya başladı. Kendini kaybetmek
üzeresin.

ORESTES

Anne, yalvarıyorum sana! Gözlerinden
kan fışkıran canavarları salma üstüme.
İşte şuradalar ve bana saldırmak üzereler.

255

ELEKTRA

Yatağında uzanmaya devam et zavallı ağabeyim.
Gördüğünü sandıkların gerçek değil.

ORESTES

Phoibos, ölümler diyarının rahibeleri, şu köpek yüzlü
ve vahşi bakışlı korkunç tanrıçalar öldürecek beni.

260

ELEKTRA

Bıramayacağım seni. Sımsıkı sarılarak
çılınlar gibi tepinmeni engelleyeceğim.

ORESTES

265 Çekil başımdan! Beni Hades'e
götürmeye gelen Erinyşlerden birisin!

ELEKTRA

Eyvahlar olsun! Tanrılar bize düşman
olduktan sonra kimden medet umayım?

ORESTES

270 Bana Loksias'ın armağanı, boynuzdan yapıma yayımı
getir. Çılın bir hiddetle beni korkutmaya gelecek
tanrıçaları onunla durdurmamı söylemişti Apollon.
Gözümün önünden bir an önce uzaklaşmazlarsa
bu tanrıçalardan biri insan eliyle telef olacak.
Duyuyor musunuz? Uzun menzilli yayımdan
fırlamaya hazır tüylü okları görmüyor musunuz?
275 Daha ne bekliyorsunuz? Gökyüzüne doğru kanat çırpın
ve birilerini suçlayacaksanız Phoibos'un kehanetlerini
suçlayın. Ama neden heyecanlandım? Neden kesik kesik
nefes alıyorum? Nereye gitmek üzere yatağımdan
fırladım? Fırtınalardan sonra yine huzura kavuştuğumu
280 görüyorum. Kardeşim, başını şalımla örterek neden
gizli gizli ağlıyorsun? Dertlerimi ve hastalığımdan
kaynaklanan sorunları sırtına yüklediğim için
senden utanıyorum. Başıma gelen felaketlere
üzölme boşuna. Annemizin kanını akıtan benim,
285 sen sadece cinayeti onayladın. Asıl suçlu bana
tanrıların lanetlediği bu işi yaptıran Loksias.
Beni söyledikleriyle mutlu etti, yaptıklarıyla değil.
Düşünüyorum da babamla göz göze gelip,
ona annemi öldürmem gerekip gerekmediğini
290 sorsaydım, sakalıma dokunarak¹⁹ beni doğuran
kadına kılıç doğrultmamamı söylerdi eminim.

Çünkü böyle yapmam onu geri getirmedim
ve hiç gereği yokken başımı bu belaya soktum.
Güzel kardeşim, durumumuz perişan da olsa
yüzünü örtme ve gözyaşlarına son ver.

295

Kendimi kaybedip sanrılara teslim olduğumu
gördüğünde kaygılarımı gidermek ve yiten aklımı
geri getirmek için teselli et beni. Acıyla iç çektiğin
zaman da kollarımla sarıp sana şefkatle nasihatler
vereceğim. Sevenler sevdiklerini böyle destekler.

300

Haydi zavallı kardeşim, saraya gidip yatağına
uzan biraz. Uykusuz gözlerini tatlı uykuyla
dinlendir. Bir şeyler atıştır, sıcak bir banyo yap.
Sana bir şeyler olur ya da yorgunluktan bitap düşersen
mahvoluruz. Bana yardım edecek senden başka
kimsem kalmadı. Gördüğün gibi herkes terk etti.

305

ELEKTRA

Hayır! Seninle birlikte ölmek ya da seninle birlikte
yaşamak istiyorum. Benim için aynı. Başına bir şeyler
gelirse, benim gibi yalnız bir kadının hâli nice olur?
Bir kardeşe, bir babaya ve dostlara sahip olmadan
nasıl hayatta kalırım? Ama doğrusu budur dersen,
istediğin gibi olsun! Yatağına uzan ve öyle kal. Endişe
ve korkularına teslim olma, izin verme seni yatağından
kaldırmalarına. Hasta olmasa da hasta olduğunu
düşünmek bile insanı yorar ve kafasını karıştırır.

310

315

(*Elektra saraya girer.*)

I. Stasimon (316 – 347)

KORO

Bakkhos'a özgü neşeli eğlencelerin değil,
gözyaşı ve iniltilerin eşlik ettiği
ayakları tez, kanatlı, saygın tanrıçalar!

Strophe

320 Uçsuz bucaksız gökyüzünde uçarak
dökülen kanların intikamını,
cinayetlerin intikamını alan
kara tenli Eumenisler,
ayaklarınıza kapanıp yalvarıyorum:
İzin verin de Agamemnon'un oğlu
325 aklını karıştıran korkunç cinneti unutsun.
Eyvahlar olsun zavallı genç!
Dünyanın merkezi²⁰ olduğu söylenen mabette
üç ayaklı sehpanın önünde diz çöküp
Phoibos'un kehanetini dinledikten
330 ve söylediklerini kabul ettikten sonra
ne büyük belalar geldi başına!

Ah Zeus! Gözyaşlarının üzerine **Antistrophe**
yeni gözyaşları dökerek
başını yeni sıkıntılara sokacak
335 hangi acı, hangi ölümcül mücadele
sıra bekliyor, intikam peşindeki
hangi tanrı annesinin kanını
evine taşıyarak bu bahtsız
çılgın ediyor? Ölümlüler için
340 büyük mutluluklar sonsuza dek sürmez.
Senin için dövünüyorum, dövünüyorum!
Tanrılar başına sardıkları korkunç dertlerle,
ana yelkeni parçalanmış süratli bir tekne gibi
denizin ölümcül dalgalarında boğdular seni.
345 Yine de kökü tanrısız düşünlere kadar inen
Tantalos'un soyundan başka hangi soya
daha fazla saygı duyabilirim?

II. Epeisodion (348 – 806)

KOROBASI

İşte kral geliyor. Efendimiz

Menelaos'un görkemli endamı
soylu Tantalos kanını 350
taşıdığını kanıtıyor.

(*Menelaos maiyetiyle sahneye girer.*)

Asya'ya sefere çıkmak üzere bin tekne
donatan krala selamlar olsun. Mutluluk
her zaman can yoldaşın oldu ve tanrıların
yardımıyla her istediğine kavuştun. 355

MENELAOS

Ey evim! Troya'dan dönüş yolunda
hasretim dindiği için bir yandan mutlu olurken
bir yandan da sana baktıkça içim daralıyor.
Çünkü bugüne kadar böyle büyük felaketlerle
boğuşan başka bir aile ocağı hiç görmedim. 360

Agamemnon'un sonunu ve ölümünü, yani
karısı tarafından katledildiğini tekneyle
Malea Burnu'na²¹ yaklaşırken öğrendim.
Denizcilerin kâhini, Nereus'un²² elçisi, her zaman
doğruları söyleyen tanrı Glaukos²³ dalgaların
içinden yükselerek bana her şeyi anlattı. 365

"Menelaos, ağabeyin yere uzanmış, ölmüş yatıyor,
karısı cansız bedenini son kez yıkadı." Söyledikleri
beni ve tayfalarımı gözyaşlarına boğdu. Nauplion'a
ayak bastığımda ve karımla buraya gelmek üzere 370
yola çıktığımda Orestes ile annesinin sağlıklı

ve mutlu olduğunu düşünüyor, onları bağrıma
basmaya hazırlanıyordum. Ama bir denizciden
Tyndareos'un kızının lanetli ölümünü duydum.
Kızlar söyleyin bana: Böyle korkunç bir cinayet 375
işlemeye cüret eden Agamemnon'un oğlu nerede?
Troya'ya sefere çıkmak üzere saraydan ayrıldığımda
Klytemnaistra'nın kucığında küçücük bir bebektir,
bu yüzden onu şimdi karşımda görsem tanıyamam.

ORESTES

Menelaos, aradığın Orestes benim! Başıma gelen 380

felaketleri sana kendi isteğimle anlatacağım.
Ama önce ellerimde yakarıcı dalları taşımadan
bir yakarıcı gibi ayaklarına kapanıyorum.
Buraya kötü bir zamanımda geldin, kurtar beni!

MENELAOS

385 Tanrılar, nedir bu gördüğüm? Bir ceset mi duruyor
karşımda?

ORESTES

Haklısın, hâlâ ışığı görebilsem de çektiklerim yüzünden
ölü gibiyim.

MENELAOS

Zavalılık, darmadağın saçların nasıl da
yabanileşti böyle!

ORESTES

Görüntüm değil, yaptığım kötülükler acı çektiriyor.

MENELAOS

Kupkuru gözlerin vahşice bakıyor.

ORESTES

390 Bedenim yok oldu artık, sadece adım var geride kalan.

MENELAOS

Beklediğimden farklısın, perişan görünüyorsun.

ORESTES

Evet, zavallı annemi öldürdüm.

MENELAOS

Duydum, sus artık! Kötü şeyler hakkında konuşmayalım.

ORESTES

Sustum ama tanrı azap çektiriyor bana.

MENELAOS

395 Nen var? Seni hangi hastalık bu hâllere düşürdü?

ORESTES

Vicdanım! Kötü bir şey yaptığımı bildiğim için
kahroluyorum!

MENELAOS

Ne demek istiyorsun? Bilgelik açık konuşmadadır,
imalarda değil!

ORESTES

Aslında beni en çok yıpratın üzüntü!

MENELAOS

Evet, korkunç bir tanrıçadır, ama tedavisi mümkün!

ORESTES

Annemi öldürmenin cezası olarak çılgınlık nöbetleri de 400
geçiriyorum.

MENELAOS

Çılgınlık nöbetleri ne zaman başladı?

ORESTES

Cenazeyi kaldırdığımız gün!

MENELAOS

Tam olarak ne zaman? Evde mi, yoksa bedenini ateşe
verdiğinizde mi?

ORESTES

Geceleyin, küllerin arasından kemiklerini almaya
gittiğimde.

MENELAOS

Yardıma gelen bir yakının var mıydı yanında? 405

ORESTES

Cinayeti işlememe yardım eden Pylades vardı.

MENELAOS

Seni böyle korkutan kimin hayaleti?

ORESTES

Gece gibi karanlık üç kız gördüğümü sandım.

MENELAOS

Kimleri kastettiğini biliyorum, ama adlarını ağzıma
almak istemiyorum.

ORESTES

Onlar saygın tanrıçalardır, adlarını anmamak en doğrusu. 410

MENELAOS

Anneni öldürdüğün için seni çılgınlık nöbetlerine
onlar mı soktu?

ORESTES

Ah, ben bahtsız nasıl da acımasızca kovalıyorlar!

MENELAOS

Korkunç eylemler korkunç cezalarla cezalandırılır.

ORESTES

Ama ben dertlerime son verecek çareyi biliyorum.

MENELAOS

415 İntihar etmeyi sayma, bilgece bir çözüm değil.

ORESTES

Phoibos'u kastediyordum, annemi öldürmemi o emretti.

MENELAOS

Demek ki o doğruyla yanlış ayırmayı bilmiyormuş.

ORESTES

Yine de kim olursa olsunlar biz tanrıların emir kuluyuz.

MENELAOS

Peki Loksias çektiğin sıkıntıları hiç hafifletmiyor mu?

ORESTES

420 Buna hiç acele etmiyor! Tanrıların huyu böyle!

MENELAOS

Annen son nefesini vereli kaç gün oldu?

ORESTES

Altı gün oldu, cenazesinin külleri hâlâ sıcak.

MENELAOS

Tanrıçalar annenin intikamını hiç geciktirmemişler.

ORESTES

Bilge değilim, ama dostlarımdan gerçek dostuyum.

MENELAOS

425 Babanın intikamını almanın sana bir yararı oldu mu?

ORESTES

Henüz değil, ama bunu geciktirmem ihmal olurdu.

MENELAOS

Kent yaptıklarını nasıl karşıladı?

ORESTES

Öyle nefret ediyorlar ki benimle hiç konuşmuyorlar.

MENELAOS

Yasaların öngördüğü gibi kendini cinayetden

arındırdın mı?

ORESTES

Hangi kapıyı çalsam yüzüme kapanıyor.

430

MENELAOS

Seni kentten kovmak isteyen kimler var?

ORESTES

Babama Troya'dan düşmanlık besleyen Oiakas.²⁴

MENELAOS

Anlıyorum, Palamedes'in ölümünün intikamını
almak istiyor.

ORESTES

O ölümle ilgim yok, ama üç nedenle mahvoluyorum.

MENELAOS

Peşinde başka kimler var? Aigisthos'un²⁵ dostları mı?

435

ORESTES

Onlar bana küfrediyor, Argoslular da dediklerine
kulak veriyor.

MENELAOS

Kent Agamemnon'un tacının sana verilmesini
kabul etti mi?

ORESTES

Nasıl kabul etsin? Onlar bizi öldürmek istiyorlar.

MENELAOS

Açıkça söyle! Bunu nasıl yapacaklar?

ORESTES

Kent bugün bizim geleceğimizi oylayacak.

440

MENELAOS

İdamınız mı, yoksa sürgün edilmeniz mi oylanıyor?

ORESTES

Taşlanarak öldürülmemiz oylanacak.

MENELAOS

Sen de kentten ayrılısana!

ORESTES

Silahlı adamlar dört bir yanı sarıp yolları kesti.

MENELAOS

Argos halkı mı, yoksa senin düşmanların mı?

445

ORESTES

Kısaca söylemek gerekirse herkes ölmemi istiyor.

MENELAOS

Zavallı çocuk! Düşülebilecek en kötü duruma
düşmüşsün.

ORESTES

Düştüğüm zor durumdan kurtulmam için
tek umudum sensin. Buraya mutlu geldiğine göre
450 sahip olduğun mutluluğun sefasını tek başına sürme,
şansının bir kısmını acı çeken dostlarınla paylaş.
Babama karşı beslemen gereken minnet borcunu
yardıma ihtiyacı olanların yüküne ortak olarak öde.
Sıkıntı altındaki yakınlarına dostluklarını eylemleriyle
455 göstermeyenler dost denmeyi hak etmezler.

KOROBASI

Spartalı Tyndareos yaşlı ayaklarını sürüyerek
buraya doğru geliyor. Kızının yasını tuttuğundan
siyahlara bürünüp saçlarını kısa kesmiş.

ORESTES

İşte şimdi mahvoldum Menelaos! Tyndareos
460 bu tarafa doğru geliyor. Yaptıklarımдан
öyle utanıyorum ki onunla göz göze gelmeye
yüzüm yok. Beni yetiştirip bu yaşıma getirdi.
Küçüklüğümde öpücüklerle boğar, kucağında
gezdirirdi. O ve Leda, Agamemnon'un oğlu
465 olan bana Dioskuroslara gösterdikleri sevgi
ve ihtimamı gösterdiler. Oysa benim lanetli ruhum
onlara nasıl karşılık verdi! Yüzümü hangi karanlığa
gömeyim, bu saygıdeğer yaşlının gözlerinden
sakınmak için hangi bulutun arkasına saklanayım?
(Tyndareos ile maiyeti sahneye girer.)

TYNDAREOS

470 Damadım Menelaos'u nerede bulabilirim?
Dün Klytaimnestra'nın mezarına sunular sunarken

uzun yıllar sonra diğer kızımın birlikte Nauplion
limanına sağ salim vardığını duydum. Götürün beni
ona kızlar! Bunca yıldır görmediğim dostumun
yanına gitmek, onu kucaklayıp öpmek istiyorum.

475

MENELAOS

Zeus'la aynı yatağı paylaşan yaşlı adam,²⁶ selam!

TYNDAREOS

Sana da selam damadım Menelaos!

Ah ne kadar kötüdür olacak şeylerin farkına önceden
varamamak. Ana katili yılan, nefret edilesi gözleri
hastalıklı parıltılar saçarak sarayın önünde duruyor.

480

Bu lanetli yaratıkla konuşuyor musun yoksa Menelaos?

MENELAOS

Nasıl konuşmam! Sevdiğim bir insanın oğlu o!

TYNDAREOS

Babası gibi birinin oğlu olmaya layık mı?

MENELAOS

Ağabeyimin oğlu olduğu ve sıkıntılar yaşadığı için
onurlandırmalıyım onu.

TYNDAREOS

Barbarların arasında uzun süre kaldığından

485

âdetlerini benimsemişsin!

MENELAOS

Akrabalarımızı onurlandırmak Hellen âdetidir.

TYNDAREOS

Kendini yasaların üstünde görmemek de öyle!

MENELAOS

Bilgelere göre mecburiyet yüzünden yapılan şey köleliktir.

TYNDAREOS

Sen öyle san, ama ben düşüncene katılmıyorum.

MENELAOS

Öfkeli ve yaşlı olman seni bilge yapmaz!

490

TYNDAREOS

Şu adam için bilgeliğin adını anmak neye yarar?

İyiyle kötüyü herkes ayırt edebiliyorsa,
adalete sırt çevirerek bütün Hellenlerin
saygı duyduğu yasaları yok sayan şundan
495 daha düşüncesiz olanı var mı? Agamemnon'u
başına vurarak öldürmekle büyük bir günah
işledi kızım, yaptığını hiçbir zaman savunamam.
Ama oğlu babasının katilini cezalandırmak için
tanrıların onaylayacağı bir ceza uygulamalı,
500 annesini evden kovmakla yetinmeliydi.
Böyle yaparak hem yaşadığı felakete rağmen
bilgece davranmış olacak, hem yasaların
dışına çıkmayacak, hem de tanrılara saygısızlık
etmeyecekti. Şimdi annesiyle aynı kaderi paylaşacak.
505 Onun kötü bir kadın olduğunu düşünmekte
haklıyken işlediği cinayet yüzünden ondan
daha lanetli duruma düştü. Şimdi sana bir soru
sormak istiyorum Menelaos. Eğer bu delikanlı
evlenir ve karısı onu öldürürse, oğlu da babasının
510 intikamını almak için annesini öldürerek cinayete
cinayetle cevap verirse bu kıyımın sonu nereye varır?
Atalarımız bu sorunu en doğru şekilde çözdüler.
Ellerini kana bulamış insanları gözlerinin önünden
uzaklaştırıp kentte dolaşmalarını yasakladılar. Onları
515 intikam almak için öldürmediler, sürgüne göndererek
arındırdılar. Aksi takdirde her zaman birilerini
öldürmeye hazır birileri olacak, cinayetin laneti
ellerini kirletecekti. Başta kocasını öldüren kızım
Klytaimnestra olmak üzere günahkâr kadınlardan
520 nefret ederim. Karın Helene'nin yaptıklarını hiçbir zaman
onaylamayacak ve onunla bir daha konuşmayacağım.
Kötü bir kadın uğruna Troya'ya sefer düzenleyen
seni de övecek değilim. Ben sadece elimden geldiğince
koca ülkelerle kentleri mahveden bu vahşi ve lanetli
525 cinayetleri engellemek üzere yasaları savunacağım.

(*Orestes'e hitaben devam eder.*)

Sefil adam, annen bağırını açıp hayatını bağışlaman için ayaklarına kapandığında nasıl kayıtsız kalabildin?

Orada olup cinayeti görmediğim hâlde düşüncesi bile yorgun gözlerimi yaşlarla doldurmaya yetiyor.

Söylediklerimle uyuşan bir şey daha eklemek 530

istiyorum: Tanrılar senden nefret ediyor ve annenin öldürülmesinin bedelini çılgınlık nöbetleriyle ödüyorsun.

Kendi gözlerimle gördüklerim için başka tanığa ihtiyacım yok. Menelaos, şu adama yardım etmek

uğruna tanrıların iradesine karşı çıkma. Bırak da 535

kent halkı taşlayarak idam etsin onu. Aksi takdirde Sparta toprağına ayak basmayı düşünme bile!

Kızım yaptıkları yüzünden ölmeyi hak ediyordu, ama onun canına kasteden öz oğlu olmamalıydı.

Ben kızlarım hariç hep mutlu bir insan oldum, 540
ne yazık ki o konuda şansım yaver gitmedi.

KOROBASI

İmrenilecek kişilerdir iyi çocuklara sahip olup onlar yüzünden büyük felaketler yaşamayanlar.

ORESTES

Yaşlı adam, söyleyeceklerimle seni daha da çok üzerim endişesiyle konuşmaya çekiniyorum. 545

Annemi öldürerek günah işlediğimi biliyorum, ama babamın intikamını alarak doğruyu yaptım.

Ak saçlarına duyduğum saygı beni sustursa da dilimi bağlayan ilerlemiş yaşını bir kenara bırakıp düşüncelerimi açıkça seninle paylaşacağım. 550

Ne yapmalıydım, seçeneklerimi bir düşünsene!

Beni babam ekti, kızın da doğurdu. Bir tarlaya tohum ekilmedikçe ekin yetişmediği gibi, bir babanın tohumu olmadan hiçbir kadın çocuk doğuramaz. Beni yetiştirmeyi üstlenen kadından çok soyumun sürdürücüsüne yakın 555

durmayı yeğledim. Kızın –ona anne demeye
dilim varmıyor– düşüncesiz davranarak gizlice
başka bir erkeğin koynuna girdi. Onu kötülediğim
560 zaman kendimi de kötülemiş oluyorum, ama yine de
konuşacağım. Sarayda annemin gizli eşi Aigisthos’tu.
Önce onu öldürdüm, sonra da annemi. Tanrıların
buyruğuna karşı çıktıysam bunu babamın intikamını
almak için yaptım. Taşlanmam gerektiğini söyleyerek
565 tehdit ediyorsun, ama yaptıklarımla Hellas’a yararım
dokunduğunu bil! Kadınlar kocalarını öldürdükten
sonra bağırılarını açıp çocuklarının yanına giderek onların
yumuşamalarını ve yaptıklarını kabul etmelerini
bekleyecek
kadar cesaretlenirlerse bundan böyle herhangi bir neden
570 öne sürerek kocalarını öldürüp bedel ödemezlerdi.
Korkunç dediğin cinayeti işleyerek böyle bir âdetin
yerleşmesinin önünü kestim. Büyük bir ordunun
başında sefere çıkan Hellas’ın başkomutanı
kocasına ihanet ederek yatağını kirleten annemden
575 haklı olarak nefret ettiğim için onu öldürdüm.
Üstelik bu kadın hatasının farkına vardığında
kendini cezalandıracağı yerde cezadan kaçınmak
için gözünü kırpmadan babamı öldürdü.
Bir cinayet için yargılanırken tanrıları anmak
580 yanlış da olsa tanrılar aşkına soruyorum: Susarak
annemin yaptıklarını onaylamış olsam babamın ruhu
ne yapardı? Acımasız Erinyesleri peşime salmaz mıydı?
Ya da bazı tanrıçalar annemi desteklerken en büyük
haksızlığa maruz kalanı destekleyecek kimse yok mu?
585 Kötü ahlaklı bir kadın yetiştirdiğin için başıma gelen
felaketlerin sebebi sensin ihtiyar. Onun çirkin
davranışı yüzünden babamı yitirip ana katili oldum.
Gördüğün gibi Odysseus’un oğlu Telemakhos
annesini öldürmedi, çünkü kadın kocasını başka

erkeklerle aldatmadı ve namusunu lekelemedi. 590
 Üstelik dünyanın merkezindeki tapınağından
 insanlara doğruları söyleyen Apollon'un
 dediklerine değer vermek zorundayız. Annemi
 onun tavsiyesiyle öldürdüm. Tanrılara saygısızlık
 etmekle onu suçla, onu öldür! Suçlu olan o 595
 ben değilim. Ne yapmamı bekledin? Yardımını
 istediğim tanrı beni günahımdan arındıracak kadar
 güvenilir değil mi? Emirlerini yerine getirdiğim tanrı
 beni ölümden kurtarmazsa kimden medet umayım?
 Dolayısıyla yapılanın yanlış olduğunu söyleme, 600
 sadece yapanlar için kötü olduğunu söyle.
 Bir adamın evliliği başarılıysa bütün hayatı mutluluk
 içinde geçer, ama başarısız bir evliliğe mahkûm olanlar
 evlerinin içinde de dışında da mutsuzdurlar.

KOROBASI

Kadınların doğaları gereği her zaman erkeklerin 605
 işlerine karışmaları kötü sonuçlar verir.

TYNDAREOS

Böyle düşüncesizce konuşmaya cüret edip
 yüreğimi dağlayarak idamını daha büyük bir şevkle
 savunmaya teşvik ettin beni. Böyle yapmak
 üzüntümü azaltacak ve kızımın mezarına 610
 güzel bir armağan olacak. Hemen Argosluların
 meclisine gidiyorum ve isteseler de istemeseler de
 onları kız kardeşinle seni taşıyarak idam etmeye
 ikna edeceğim. Kız kardeşin ölümü senden de çok
 hak ediyor, çünkü kulağına suçlamalar fısıldayarak 615
 seni annene karşı kıskırtıp nefretini körükledi.
 Rüyasında güya Agamemnon'u gördüğünü,
 yer altı dünyasının tanrılarının Aigisthos'un
 günahkâr yatağını lanetlediğini, halkın da ondan
 nefret ettiğini söyleyerek sarayda Hephaistos'un 620
 bile yakamayacağı türden bir yangını körükledi.

Menelaos bu söylediklerimi mutlaka yapacağım.
Nefretime ve akrabalarımıza saygın varsa tanrıların
iradesine karşı çıkararak yeğenini kurtarmaya çalışma.
625 Bırak da Argos halkı onu taşıyarak öldürsün,
yoksa bir daha Sparta toprağına sakın ayak basma.
Her şeyi dinledin, şimdi kararını ver! Tanrılara
saygılı dostlarını dışlayıp saygısızları tercih etme.
Köleler, beni bu evden götürün artık!

(*Tyndareos maiyetiyle sahneden ayrılır.*)

ORESTES

630 Git de ilerlemiş yaşından çekinmeden
amcamla rahatça konuşabileyim.
Menelaos, ikilemde kalıp neden endişeyle
bir bu yana bir o yana gidip geliyorsun?

MENELAOS

Rahat bırak beni, bir türlü karar veremiyorum! Hangi
635 tarafa hak vereceğimi düşünürken kafam karıştı.

ORESTES

Söyleyeceklerimi dinlemeden bir sonuca
varma. Kararını beni dinledikten sonra ver.

MENELAOS

Haklısın, konuş öyleyse! Bazen susmak konuşmaktan
iyidir, bazen de konuşmak sessizliğe tercih edilir.

ORESTES

640 Hemen başlıyorum! Uzun konuşmak kısa
konuşmaktan iyidir, çünkü her şey daha iyi
anlatılır. Menelaos, bana sahip olduğun şeylerden
birini vermeni istemiyorum, sadece babamdan
aldıklarının karşılığını ver. Kastettiğim para değil,
645 en değerli varlığım olan hayatımı bağışla, kurtar beni.
Bir hata işledim, sen de benim için bir hata işlemelisin.
Babam haksız bir karar vererek Hellenlerden
bir ordu toplayıp Troya'ya sefere çıktı. Nedeni
kendi hatası değildi, bunu karının yüz kızartıcı

- hatasını tamir etmek için yaptı. Sen de 650
 bu iyiliğin karşılığını bir iyilikle ödemelisin.
 Babam dostların birbirine davranması
 gerektiği gibi davranarak yardımına koştu
 ve karını geri alman için hayatını tehlikeye attı.
 Sen de bu iyiliğin karşılığını ver. Üstelik bunu 655
 yapmak için on sene savaşman gerekmiyor,
 hayatımızı kurtarmak sadece bir gününe mal olacak.
 Ablamın Aulis'te kurban edilişi²⁷ de öyle kalsın,
 benim için kızın Hermione'yi öldürmene gerek yok.
 Düştüğüm kötü durumdan en başta sen sorumlusun, 660
 bağışlayabilmem için bana çok iyi davranman gerekecek.
 Benim ve henüz aile kuramayan kız kardeşimin
 hayatını zavallı babama bağışla, çünkü ocağımız
 kurudu, soyumuzu devam ettirecek kimse kalmadı.
 Mümkün değil diyebilirsin, ama dikkat et: İnsanlar 665
 dostlarına zor günlerinde yardımcı olmalı. Tanrılar
 her şeyi sunduğu zaman dostlara ne gerek kalır?
 Tanrılar isterse her ihtiyacımızı karşılayabilir.
 Bütün Hellas karını sevdiğini biliyor ve inan
 bunu sana hoş görünmek için söylemiyorum. 670
 Onun adını anarak sana yalvarıyorum. Öyle kötü
 durumdayım ki bu kadar alçalmak zorunda kaldım,
 ama dayanmalıyım. Ailemiz için sana yalvarıyorum.
 Babamla aynı kanı taşıyan amcam, yerin altında bulunan
 ağabeyinin bizi dinlediğini, ruhunun başının üzerinde 675
 kanat çırparak gözyaşlarıyla, iniltilerle ve acı çekerek
 sana söylediklerimi tekrarladığını düşün. Konuştum
 ve bağışlaman için yalvardım, sadece benim değil,
 benim durumumdaki herkesin dileyeceği şeyi diledim.
- KOROBASI**
- Kadın hâlimle ben de yalvarıyorum. Sana 680
 ihtiyacı olanlara yardım et, bunu yapabilirsin.
- MENELAOS**
- Orestes sana saygı duyuyorum ve yaşadığın

bu zor günlerde seni desteklemek istiyorum,
 çünkü insan kendi kanından olanların yardımına
 685 koşmalı. Tanrılar bunun için güç verdiği sürece
 onlar için ölmeli ya da onların düşmanlarını
 öldürmeli. Ama bunu yapabilmek için tanrıların
 desteğine ihtiyacım var, çünkü buraya limandan
 690 limana sürüklenip sayısız sıkıntılar yaşadktan sonra
 yanımda kalan çok az sayıda dostumla geldim. Savaşa
 tutuşursak Pelasgosların kenti Argos'un karşısında
 yenilgiye mahkûmuz. Ama onlarla nazikçe konuşursak
 belki de bir kurtuluş umudumuz olabilir. Büyük
 engelleri kısıtlı olanaklarla aşmak mümkün değildir.
 695 [Savaşarak mı, bunu düşünmek bile çok saçma!]
 Halk öfkeye kapılıp isyan etti miydi her tarafa
 yayılmış bir yangınla karşılaşmış gibi olursun,
 ama halkı kendinden geçmiş hâlde gördüğünde
 yumuşar ve geriye çekilirsen, durulmasını
 700 bekleyip fırsat kollarsın ve sakinleştiğinde
 ondan kolaylıkla her istediğini elde edebilirsin.
 Halkın acıma duygusu olduğu gibi öfkesi de vardır,
 bunu bilip sabırla beklemekten büyük erdem yok.
 Kente gidip Tyndareos'u ve Argos halkını hakkında
 705 iyi bir karar almaları için ikna etmeye çalışacağım.
 Tekneler bile yelkenlerini fazla gerdiğinde batırlar,
 ama ipleri gevşek tuttun muydu yollarından şaşmazlar.
 Aşırı hevesi tanrılar da insanlar da pek sevmez
 –inan bana doğru söylüyorum– seni ancak bilgelikle
 710 kurtarabilirim, bizden güçlülere zorlayarak değil.
 Senin düşündüğün gibi şiddete başvurursam
 hiçbir şey elde edemem, tek bir kargıyla çektiğin
 sıkıntıların üzerine zafer takı dikmek kolay değil.
 Daha önce Argos toprağında hiç aşağılanmamıştım,
 715 ama ne yazık ki şimdi öyle davranmak zorundayım.
 [Çünkü sağduyulu insanlar talihin köleleridir.]
 (Menelaos ile maiyeti sahnedan çıkar.)

ORESTES

Ah, sen bir kadın uğruna ordular donatarak sefere çıkmaktan başka bir şey bilmiyorsun. Dostlarına yardım etmekten aciz, Agamemnon'a minnet borcunu hiçe sayarak bana sırtını dönüp gidiyorsun. Baba, sıkıntılı anında dostsuz kaldın. Ah, bana ihanet ettiler ve bütün umutlarım söndü. Argos'ta idam edilmekten kurtulmamın tek yolu oydu. Ama şimdi dünyada en çok sevdiğim insanın, Pylades'in hızlı adımlarla Phokis kentinden buraya doğru geldiğini görüyorum.

720

725

(*Sahneye Pylades girer.*)

Tatlı yüzlü dostum! Sıkıntılı anlarda sadık dostlara sahip olmak denizcilerin sakın bir denizde yol almasından daha önemlidir.

PYLADES

Senin ve kız kardeşinin idamı hakkında halk oylaması yapıldığını duyup kendi gözlerimle gördükten sonra alelacele buraya geldim. Dediklerine göre hemen idam edilmenizi istiyorlarmış. Neler oluyor? En sevdiğim dostum, akrabam ve yaşıtlım nasılsın? Çünkü benim için sen bütün bunları ifade ediyorsun.

730

ORESTES

Başıma gelenleri kısaca özetlersek ben mahvoldum!

PYLADES

Ben de seninle birlikte mahvolayım. Dostların kaderi aynı olmalı!

735

ORESTES

Menelaos kız kardeşimle bana kötü davrandı.

PYLADES

Bu çok doğal! Kötü bir kadının kocası da kötü olur!

ORESTES

Buraya geldiyse de hiç gelmemiş gibi oldu!

PYLADES

Gerçekten de Menelaos kentte mi şimdi?

ORESTES

740 Yıllar sonra geldi ve gelir gelmez kötü bir dost olduğunu gösterdi.

PYLADES

Teknesiyle kadınların en kötüsünü de yanında getirdi mi?

ORESTES

Aslında o kadını getirmedi, kadın onu getirdi.

PYLADES

Bunca Akhalının ölümüne neden olan kadın nerede peki?

ORESTES

Evimde, orası artık hâlâ evimse.

PYLADES

745 Babanın kardeşi olan bu adama sen ne dedin peki?

ORESTES

Argosluların kız kardeşimle beni öldürmelerine
izin vermemesini!

PYLADES

Tanrılar aşkına, ne cevap verdi? Öğrenmek istiyorum.

ORESTES

Kötü dostların yaptığını yaptı, lafı geveledi.

PYLADES

Nasıl bir bahane öne sürdü? Bunu söylersen her şeyi
öğrenmiş olurum.

ORESTES

750 Biz konuşurken iki ahlaksız kadının babası da geldi.

PYLADES

Tyndareos'u mu kastediyorsun? Kızının ölümü
yüzünden sana kızgın olmalı.

ORESTES

Evet öyle ve amcam onu babama tercih etti.

PYLADES

Sorunlarını paylaşmaya cesaret edemedi mi?

ORESTES

O bir savaşçı değil, sadece kadınların arasında güçlü
görünüyor.

PYLADES

Durumun umutsuz, ölümün kaçınılmaz görünüyor!

755

ORESTES

Halkın oylarıyla cinayetin cezasına karar verilecek.

PYLADES

Nasıl bir ceza verebilirler? Söyle, düşündükçe

fena oluyorum!

ORESTES

Kısaca söyleyeyim, hayatta kalıp kalmayacağımızı

oylayacaklar.

PYLADES

Kız kardeşini alıp hemen burayı terk et.

ORESTES

Görmüyor musun, kentten çıkış yollarını kesmişler.

760

PYLADES

Haklısın, kent silahlarını kuşanmış askerlerle dolu.

ORESTES

Evimizi kuşatmadaki bir kent gibi askerlerle çevirdiler.

PYLADES

Şimdi de sen benim durumumu sor, çünkü ben de

mahvolmuşum!

ORESTES

Dertlerime yeni bir dert ekledin. Seni kim tehdit ediyor?

PYLADES

Babam Strophios bana kızıp evden kovdu.

765

ORESTES

Kendisine mi, yoksa kente karşı mı suç işlemekle suçladı?

PYLADES

Annenin öldürülmesine yardım etmemin kutsal

inançlara aykırı olduğuna inanıyor.

ORESTES

Zavallı! Yaptıklarım yüzünden sen de bedel ödeyeceksin.

PYLADES

Benim adım Menelaos değil, sonuna kadar dayanırım.

ORESTES

770 Argos halkının seni de öldürmek isteyeceğinden
korkmuyor musun?

PYLADES

Beni yargılamaya yetkileri yok, bunu ancak Phokisliler
yapabilir.

ORESTES

Kötü niyetli önderlerin peşinden giden kalabalıklar
tehlikeli olur.

PYLADES

Önderleri iyiye doğru kararlar verebilirler.

ORESTES

Öyle olsun, ama halkla
konuşmamız gerekiyor.

PYLADES

Ne hakkında?

ORESTES

775 Onların karşısına çıkıp...

PYLADES

Yaptıklarının doğru
olduğunu mu
söyleyeceksin?

ORESTES

Babamın intikamını
aldığımı söylerim.

PYLADES

Seni güle oynaya
tutuklarlar.

ORESTES

Ama hiç konuşmazsam
öldürüleceğim.

PYLADES

Konuşmaman ödlelik
olur.

ORESTES

Ne yapayım peki?

PYLADES

Burada kalırsan
kurtulma
umudun var mı?

ORESTES

Yok!

PYLADES

Kent meydanına gidersen
kurtulabilir misin?

ORESTES

780 Şansım yaver giderse
belki!

PYLADES

İyi öyleyse, burada
bekleyeceğine
oraya git.

ORESTES

Gideceğim.

ORESTES

Haklısın, bana korkak
diyemeyecekler.

ORESTES

Ama yaptıklarımı
yapmaya hakkım vardı.

ORESTES

Belki bana bir acıyan
çıkar...

ORESTES

... babamın yasını
tuttuğum için.

ORESTES

Gidelim öyleyse.
Onursuzca ölmek
korkaklıktır.

ORESTES

Bunları kız kardeşime de
anlatayım mı?

ORESTES

Duysa gözyaşlarına
boğulur.

ORESTES

Bu durumda susmak
en iyisi.

ORESTES

Şimdi tek bir
sorunum kaldı.

ORESTES

Tanrıçalar çılgınlık
nöbetlerini başlatabilir.

PYLADES

Öldürülse bile ölümün
onurlu olacak.

PYLADES

Burada kalırsan derler.

PYLADES

Dua et sana inansınlar!

PYLADES

Ait olduğun soy
çok önemli.

PYLADES

Her şey olabilir!

785

PYLADES

Sana katılıyorum.

PYLADES

Tanrılar aşkına, sakın
anlatma!

PYLADES

Bu da kötü bir işaret olur.

PYLADES

Böyle yaparak zaman
kazanırsın!

PYLADES

Daha ne kaldı
söylemediğin?

790

PYLADES

Sana ben bakarım!

ORESTES

Bir hastaya bakmak
zordur.

ORESTES

Dikkat et çılgınlığım
sana da bulaşmasın!

ORESTES

Hiç tereddüt
etmeyecek misin?

ORESTES

795 Düş önüme öyleyse,
yolu göster bana.

ORESTES

Önce babamın mezarına
götür beni.

ORESTES

Beni kurtarması için
yalvaracağım.

ORESTES

Ama annemin mezarına gitmeyelim.

PYLADES

800 Evet, çünkü senden nefret ediyordu. Acele et,
Argosluların
oylaması bitmeden yetişelim. Hastalığın zayıflattığı
bedenini
bana yasla. Hiçbir şeyden utanmadan ve halkı
umursamadan
kentin ana caddesinden gideceğiz. Büyük dertlerle
boğuştuğunda
yardımına koşmazsam sana dostluğumu nasıl
gösterebilirim?

ORESTES

“Sadece akrabalara değil, dostlara da sahip olmaya
çalış,”

PYLADES

Hasta sensen benim için
sorun değil!

PYLADES

Geç bunu, aldırma!

PYLADES

Hayır, tereddüt etmek
dostlara yakışmaz.

PYLADES

Sana hizmet etmek beni
mutlu ediyor.

PYLADES

Bunu neden istedin?

PYLADES

Doğrusu da bu!

dedikleri buymuş demek. Çünkü yabancı da olsa 805
 dertlerine
 senin kadar üzülen bir dost on bin akrabadan daha
 değerlidir.
 (Orestes Pylades'e dayanarak sahneden çıkar.)

II. Stasimon (807 – 843)

KORO

Atreusoğullarının bütün Hellas boyunca **Strophe**
 ta Simoeis Nehri'nin²⁸ kıyılarına kadar
 imrenilen muhteşem şanıyla
 zenginliği sona erdi. Aile içinde 810
 altın post için çıkan kavga²⁹
 ve soylu çocukların öldürülerek
 iğrenç sofralara yemek diye
 sunulması yüzünden Tantalos'un
 soyu büyük bir lanetle lanetlendi.- 815
 O günden beri Atreus'un iki oğluna
 varana dek intikam uğruna cinayet
 üstüne cinayet işlenerek çok kan aktı.

İyi görünen şey her zaman iyi değildir. **Antistrophe**
 Seni doğuran bedene ateşte sertleşmiş 820
 kılıç saplamak ve kara kana bulayıp
 güneşe doğrultmak doğru değildir.
 Böyle bir cinayet tanrıların iradesini
 hiçe sayan, canilere özgü bir çılgınlıktır.
 Tyndareos'un zavallı kızı 825
 ölüm korkusuyla şöyle demişti:
 “Oğlum, anneni öldürerek tanrıların
 yasalarını çiğniyorsun. Böyle yaparak
 babanı onurlandırmadığın gibi ebedî
 bir onursuzlukla eş değer olacak adın.” 830

Yeryüzündeki hangi hastalık,
 hangi gözyaşı ve hangi acı
 kendi elinle öz annenin kanını
 akıtmaktan daha kötüdür?
 835 Agamemnon'un oğlu, bu yaptığın
 yüzünden çılgınlığa kapıldın
 ve bakışları kanı donduran
 Erinyeslerin oyuncağı oldun.
 Zavallı genç! Altın işlemeli
 840 giysilerinin arasından beliren
 annenin bağrını görünce
 babanın çektiklerinin intikamını
 almak için onu öldürdün.

II. Epeisodion (844 – 1245)

(*Sahneye Elektra girer.*)

ELEKTRA

845 Kadınlar, zavallı Orestes tanrıların saldığı
 çılgınlık nöbetine kapılarak evden çıkıp nereye gitti?

KOROBASI

Argos halkının meclisine gitti.
 Hayatta kalıp kalmayacağınızın oylaması
 yapılırken hayatı için mücadele etmek istiyor.

ELEKTRA

Eyvah, ne yaptı böyle? Onu meclise gitmeye
 kim ikna etti?

KOROBASI

850 Pylades! Ama ağabeyine neler olduğunu
 buraya yaklaşan haberciden öğrenebiliriz.

(*Sahneye haberci girer.*)

HABERCİ

Zavallı kız! Başkomutan Agamemnon'un

zavallı kızı hanımım Elektra, sana getirdiğim
üzücü haberleri dinlemeye hazırlan!

ELEKTRA

Bittik, mahvolduk şimdi! Söylediklerinden
kötü haberler getirdiğin anlaşılıyor!

855

HABERCİ

Bahtsız kız! Pelasgoslar³⁰ seninle ağabeyinin
taşlanarak öldürülmenize karar verdiler.

ELEKTRA

Eyvahlar olsun! Sonunda bunca zamandır
korku ve gözyaşıyla beklediğim kötü haber geldi.
Mahkeme nasıldı, neler konuştuktan sonra
idam edilmemize ikna oldu Argoslular?

860

Anlat bana yaşlı adam! Ağabeyimin kötü kaderini
paylaşırken nasıl bir ölüm bekliyor beni? Kılıçla mı
yoksa taşlanarak mı son verilecek hayatıma?

865

HABERCİ

Kendimi bildim bileli babanızı çok sevdiğim için
seninle Orestes'in davası hakkında bilgi almak
üzere tarlalardan kentin giriş kapısına doğru
ilerliyordum. Evinizde yoksul bir hayat yaşamış
da olsam hep sevdiklerimin arasındaydım.

870

O sırada büyük bir kalabalığın Danaos'un³¹
Aigyplos hakkında bir karar vermek üzere halkı
ilk kez bir araya getirdiği tepeye doğru yürüdüğünü
fark ettim ve içlerinden birine sordum: "Argos'ta
neler oluyor? Saldırmaya hazırlanan bir düşmanın
haberi mi altüst etti Danaos'un kentini?" Adam:
"Hayatının oylanacağı davaya müdahil olan
Orestes'i görmüyor musun?" diye cevap verdi.

875

Ardından keşke görmez olaydım dediğim bir olaya
tanık oldum. Ağabeyin üzgün, solgun ve hastalıktan
perişan durumda Pylades'e yaslanmış yürüyordu.
Dostu da kardeşiymiş gibi üzüntüsünü paylaşıyor,

880

- ona küçük bir çocukmuş gibi özen gösteriyordu.
Argoslular yerlerine oturduktan sonra tellal ayağa
885 kalkarak yüksek sesle şunları söyledi: “Ana katili
Orestes’in ölüm cezasıyla cezalandırılması hakkında
kim söz almak ister?” Babanla birlikte Phrygialıları
talan eden ve her zaman güçlülerin tarafında olmayı
yeğleyen Talthybios³² söz alarak muğlak konuştu.
890 Babana övgüler düzerken ağabeyin için iyi şeyler
söylemedi. İyi sözlerle kötü sözleri harmanladı
ve ağabeyinin ana babasına karşı kötü davranışlar
sergilediğini söyledi. Bunu yaparken de parıldayan
gözlerle Aigisthos’un dostlarının oturduğu tarafa
895 doğru bakıyordu. Bunun gibiler böyledir işte,
hep şansı yaver gidenlerin tarafını tutarlar, kentteki
güçlülerin, iktidar sahiplerinin dostluğunu isterler.
Ardından Kral Diomedes³³ söz aldı ve seninle
ağabeyinin öldürülmemenizi, tanrı iradesine
900 saygı duyularak sürgüne gönderilmenizi istedi.
Bazıları doğru konuştuğunu söyleyerek ona hak verdi,
bazıları da ona karşı çıktı. Sonra diline hâkim olamayan,
gücünü cüretinden alan, Argos’un yerlisi olmadığı hâlde
zorla buraya yerleşen biri söz aldı. Bağırıp çağırıyor,
905 konuşması er ya da geç kenti belaya sokacak olan
cehaletinden kaynaklanan küstahlığını yansıtıyordu.
[Kötü düşünceli ama tatlı dilli hatipler kalabalıkları
kötü yönlendirerek ülkelerine büyük zarar verirler.
Oysa halkı doğru yönlendirenlerin yararları hemen
910 fark edilmese de uzun vadede ülkelerine faydalı olurlar.
Siyasette önderliğe soyunanlar böyle değerlendirilmeli,
aksi takdirde güzel konuşan bir hatiple ülkesini
başarıyla yöneten bir siyasetçi bir tutulmuş olur.]
Bu adam Orestes ile senin taşlanarak öldürülmenizi
915 teklif etti. Tyndareos da ardından kendi adamlarına
sizin idam edilmenizi öneren konuşmalar yaptırdı.

Ama daha sonra farklı şeyler söyleyen biri söz aldı.
Yakışıklı değildi, ama yiğit ruhliydu. Agoraya
pek uğramayan, toprağı işleyen biriydi. Ülkenin
savunması söz konusu olduğunda sadece onun gibilere 920
güven duyulur. Sağduyulu, konuşması gerektiğinde
söz alan, dürüst ve hayatını kusursuz yaşayan biriydi.
Agamemnon'un oğlu Orestes'in tanrılara inançsız kötü
bir kadını öldürerek babasının intikamını aldığı için
defne dallarından yapılma bir taçla ödüllendirilmesi 925
gerektiğini söyledi. Aksi takdirde evini emanet
ettiğı adam hiçbir ceza görmeden malını mülkünü
yağmalayıp eşini hayâsızca baştan çıkarabildiğine göre
bundan böyle kimse silah kuşanıp sefere çıkmazdı.
Dürüst insanlar bu adamın söylediklerine hak verdi. 930
Başka konuşan olmadı. Bunun üzerine ağabeyin
öne çıkarak şunları söyledi: "[Önceleri Pelasgos
adıyla bilinen, sonra Danaos adını alan] İnakhos'un³⁴
ülkesinin hâkimleri, ben annemi babamdan çok
sizin için öldürdüm. Çünkü kadınların kocalarını 935
öldürmesi genel kabul görürse er ya da geç
ya karılarınız sizi öldürecek ya da siz onların kölesi
olacak, yapmanız gerekenlerin tersini yapacaksınız.
Babamın yatağına ihanet eden kadın öldürüldü,
siz bunun üzerine beni idam ederseniz yasalar 940
gevşeyecek ve kadınlar artık böyle cinayetlere
cüret edecekleri için hayatınız tehlikede olacak."
Orestes doğru konuşuyor gibi göründüyse de kalabalığı
pek ikna edemedi ve sonunda ağabeyinle senin
idam edilmenizi öneren kötü adam galip geldi. 945
Zavallı ağabeyin sadece zorlukla taşlanma kararını
değiştirebildi. Onlara kendi hayatıyla senin hayatını
bugün kendi elleriyle sonlandıracağına söz verdi.
Şimdi Pylades'in desteğiyle ve gözlerinde yaşlarla
halk meclisinden buraya geliyor, peşlerinden de 950

acısını paylaşan, dövünen, ağlayan dostları geliyor.
Yüzü perişan, görüntüsü yürekler acısı. Boynuna
geçirmek üzere bir ilmik ya da bir kılıç hazırla.
Gün ışıyla vedalaşman gerekecek. Soylu ailen
955 ve Delphoi'de bir üç ayak üzerinde oturan Phoibos'un
sana bir yararı olmadı. Aslında tanrıdır seni mahveden.

KOROBASI

[Zavallı genç kız! Yüzünü bir an bile yerden
kaldırmadan tamamen sessiz duruyorsun. Her an
hıçkırıklara boğulmaya, dövünmeye hazırsın.]

ELEKTRA

960 Pelasgosların ülkesi, ak tırnaklarımı **Strophe**
yanaklarıma batırıp kafamı duvarlara
vurarak kanlı ağdımı yakmaya başlıyorum.
Ölümler ülkesinin güzeller güzeli genç tanrıçası
Persephone için böyle yapmam yakışır.
965 Kılıç sarayda olanların yasını tutmak için
saçlarını kestiğim başıma değdiğinde
sesi Kyklopların³⁵ ülkesinde yankılsın.
Ölümü yaklaşanları ve bir zamanlar
Hellen ordusunu yöneten komutanları
970 acıyla, yürek paralayıcı acıyla anıyorum.

Yitti, yok olup yitti bir zamanlar **Antistrophe**
sarayının mutluluğuna imrenilen
Pelops'un şanlı soyu. Tanrıların
hasedi ve kent halkının düşmanca
oy kullanması mahvetti onu.
975 Acı ve gözyaşıyla kıvranan kısa
ömürlü insan soyu kader umutlarını
nasıl söndürüyor baksana!
Yıllar geçtikçe herkes her türden
980 felaketle karşılaşır ve belirsizliklerle
doludur ölümlülerin hayatı.

Olympos'tan kopup
 gökle yeryüzü arasında
 asılı durarak bağlandığı
 altın zincirlerin ucunda sallanan 985
 Tantalos'un kayası olaydım.
 Oradan gözlerimde yaşlarla
 kanatlı dört atın çektiği
 arabasıyla yarışan Pelops'un
 Myrtilos'u³⁶ öldürüp onu 990
 bembeyaz dalgalarla köpüren
 Geraistos'un denizine attıktan sonra
 bunca çileler çeken aile büyüklerimin atası
 yaşlı büyük büyükbabama sesleneydim.
 O günden beri Maia'nın oğlu 995
 Hermes'in başımıza sardığı,
 atlar yetiştiren Atreus'un lanetli
 ve uğursuz altın postlu kuzusu
 doğduğundan beri evimize
 ahlara çektiren bir lanet çöktü. 1000
 O gün Eris güneşin kanatlı
 arabasının güzergâhını
 ters çevirdi, batıdan alıp
 doğuya geri yolladı.
 Zeus da yedi ışıklı Pleiades'in³⁷ 1005
 yolunu değiştirip arka arkaya
 ölümler gönderdi soyumuza:
 Thyestes'in meşhur akşam
 yemekleri, güvenilirmez
 evliliğinde Giritli Aerope'nin 1010
 lanetli aşkı ve sonunda sıra
 ailemizin kaderinin bedelini
 ödeyen babamla bana geldi.

KOROBASI

İşte ölüm oylamasının hükmü altında ezilen ağabeyin
 süklüm püklüm geliyor. Dostlarının en sadığı, 1015

ona bir kardeş kadar yakın olan Pylades de
yanından ayrılmadan hastalıklı adımlarına şefkatle
rehberlik ediyor.

(*Pylades ile Orestes sahneye girer.*)

ELEKTRA

1020 Eyvah! Sevgili ağabeyim, seni mezarının
yanında, cenazenin yakılacağı ateşin önünde düşünmek
kahrediyor beni. Nedir bu çektiklerimiz! Yüzüne
son kez baktığımı bilmek aklımı başımdan alıyor!

ORESTES

Sus ve kadınlara özgü dövünmelerden vazgeçip
hakkımızda verilen kararı kabullen! Bu olanlar
çok üzücü [ama kaderimize katlanmak zorundasın!]

ELEKTRA

1025 Nasıl susayım? Biz bahtsızlar güneşin
armağanı olan ışığı bir daha göremeyeceğiz!

ORESTES

Argosluların elinden öleceğim nasılsa, sözlerinle
bir de sen öldürme beni! Dertlerimiz bize yeter!

ELEKTRA

1030 Gençliğine ve zamansız ölümüne ağlıyorum zavallı
Orestes. Yaşaman gerekiyordu, oysa şimdi öleceksin!

ORESTES

Tanrılar aşkına! Gözlerinde yaşlarla dertlerimizi
hatırlatarak ruhumu korkaklıkla doldurma!

ELEKTRA

Öldürecekler bizi! Böyle bir felaket karşısında nasıl
dövünmem? Hiçbir insan canından olmak istemez.

ORESTES

1035 Ölümümüz için kararlaştırılan gün bugün.
Ya boynumuza ilmik geçirilecek ya da kılıç kullanacağız.

ELEKTRA

Ölümüm senin elinden olsun ağabey. Beni öldürerek
Agamemnon'un soyunu aşağılamasın isimsiz bir Argoslu!

ORESTES

Hayır, annemin kanını döktüğüm yeter, seni de
öldüremem! Kendini öldürmek için başka bir yol bul. 1040

ELEKTRA

Öyle olsun, bana kılıcını ver öyleyse. Ama
son kez kollarımı boynuna dolamak istiyorum!

ORESTES

Kucaklaşmak ölmek üzere olanları mutlu edecekse
bu anlamsız sevgi gösterisinin keyfini çıkar.

ELEKTRA

(*Orestes'e sarılır.*)

Sevgili ağabeyim, güzel adın tatlı hatıralar
çağırıştırıyor, tek bir yürek gibi yüreklerimiz. 1045

ORESTES

Sevginle kalbimi eriteceksin! Ben de sarılmana karşılık
vermek istiyorum, artık utanmam için hiçbir neden
kalmadı.

Sevgili kız kardeşim, sana sarılmak ne güzel! Hem kızım
hem de evlenmeye fırsat bulamadığım eşim yerindesin. 1050

[Bu kucaklaşma biz bahtsızların yapabileceği tek şeydir.]

ELEKTRA

İkimizin de canını aynı kılıç alsın ve sedir
ağacından yapılmış aynı tabuta koysunlar bizi!

ORESTES

Ne güzel olurdu! Ama aynı mezara
gömülmemizi ayarlayacak dostlarımız yok! 1055

ELEKTRA

Babamıza ihanet eden karanlık ruhlu Menelaos
seni savunmak için hiçbir şey söylemedi mi?

ORESTES

Bize yüzünü bile göstermedi. Akli fikri tahta
geçmekteydi ve aileden birilerini koruyor
görünmek istemedi. Haydi, şimdi soyundan
geldiğimiz babamız Agamemnon'un şanına 1060

1065 yakışır şekilde ölelim. Kente soylu kökenimi
göstermek için keskin kılıcımı kendi ellerimle
karaciğerime saplayacağım. Sen de benim kadar
yürekli görünmeye çalış. Pylades, ölümümüzün
tanığı ol ve son nefesimizi verdikten sonra bizi
babamızın mezarının yanına birlikte göm! Elveda!
Gördüğün gibi son görevimi yapmaya gidiyorum.

PYLADES

1070 Dur biraz! Sen öldükten sonra benim
hayatta kalacağımı nasıl düşünebilirsin?

ORESTES

Senin de benimle birlikte ölmenin ne anlamı var?

PYLADES

Bir de soruyor! Senin dostluğundan mahrum
nasıl yaşarım?

ORESTES

Sen benim gibi öz anneni öldürmedin!

PYLADES

Ama senin işlediğin cinayete yardım ettim, aynı cezaya
çarptırılmalıyım.

ORESTES

1075 Hayatını babana borçlusun, benimle
birlikte ölme! Kendi kentin, babandan
miras kalacak sarayın ve büyük servetin var,
oysa benim artık öyle şeylerim kalmadı.
1080 Sana vaat ettiğim gibi bu zavallı kızla
evlenemeyeceğine göre başka bir kız bulup
onunla çocuk yap. Akrabalığımız burada
sona eriyor. Elveda sevgili dostum, sana
mutluluklar dilerim, çünkü mutluluklar
sana yakışır, ölmek üzere olanlara değil!

PYLADES

1085 Düşüncelerin benim düşüncelerimden ne kadar farklı!
Dostluğumuza ihanet edersem, hayatımı kurtarmak için

seni terk edersem bereketli toprakla parlak gökyüzü
cenazemi kabul etmesin içlerine. Cinayette sana
yardım ettim, bunu inkâr edemem ve şimdi bedelini
hayatınla ödeyeceğin her şeyi seninle birlikte planladım. 1090

Dolayısıyla ben de seninle ve kız kardeşinle birlikte
ölmeliyim. Kendisiyle evlenmeyi kabul ettiğime göre
bu kız artık karım sayılır. Delphoi ülkesindeki Phokis
kentine geri döndüğümde insanlara ne diyeceğim?
Mutlu olduğunuz zaman dostunuzken, felaketlerle 1095
karşılaştığınızda dostluğunuzdan vazgeçtiğimi mi?
Mümkün değil! Bütün bunlar beni de ilgilendiriyor
ve birlikte öleceğimize göre gel de mahvoluşumuzun
bedelini Menelaos'a nasıl ödeteceğimizi düşünelim!

ORESTES

Sevgili dostum, bunu yapabilirsek gözüm arkada kalmaz. 1100

PYLADES

Öyleyse kendini öldürmeyi ertele ve beni dinle!

ORESTES

Düşmanımı cezalandıracaksam bekleyebilirim!

PYLADES

Sus şimdi, çünkü bizi dinleyen kadınlara güvenmiyorum.

ORESTES

Hiç çekinme, onlar bizim dostumuz.

PYLADES

Helene'yi öldürürsek Menelaos çok üzülür. 1105

ORESTES

Ama nasıl yaparız? Başarılı olma şansımız varsa
ben hazırım.

PYLADES

Kılıcımızla; şu anda sarayınızda.

ORESTES

Evet ama girdiği her odanın kapısını kilitliyor.

PYLADES

Hades'le evlendikten sonra kilitleyemeyecek.

ORESTES

1110 Peki bu işi nasıl yapacağız? Barbar muhafızları var!

PYLADES

Onu kimler koruyormuş ki? Phrygialılardan korkacak
değilim!

ORESTES

Aynasını taşıyan, ona kokular getiren köleleri var.

PYLADES

Troyalılara özgü âdetleri buraya mı taşımış?

ORESTES

Hellas artık gözünde çok küçük görünüyor!

PYLADES

1115 Ama kölelerin özgürlerle hiçbir ortak yönü yok!

ORESTES

Onu öldürebilirse ardı ardına iki kez ölmeye razıyım.

PYLADES

Ben de öyle, önemli olan senin intikamını alabilmek.

ORESTES

Planını anlat da uygulamaya geçelim.

PYLADES

Güya hayatımıza son vermek üzere saraya gireriz.

ORESTES

1120 Buraya kadar iyi, ama sonra ne yapacağız?

PYLADES

Başımıza gelenler için önünde ağlamaya başlarız.

ORESTES

O da için için sevinirken güya üzüntümüzü paylaşacak.

PYLADES

Biz de içimizden onun hakkında aynı şeyleri düşüneceğiz!

ORESTES

Bu işin devamı nasıl olacak?

PYLADES

1125 Elbiselerimizin altında kılıçlarımızı gizleriz.

ORESTES

Önce muhafızlarını mı halledeceğiz?

PYLADES

Muhafızları önceden ayrı odalara kilitleriz!

ORESTES

Ve sessiz kalmayı reddeden herkesi öldürürüz.

PYLADES

Sonrasına duruma göre karar veririz!

ORESTES

Helene'nin ölümü! Nihai hedefimiz bu olmalı!

1130

PYLADES

İyi anladın! Şimdi de planımın ayrıntılarını dinle!

Kılıcımızı daha iffetli bir kadına saptırsaydık
onursuz bir cinayet işlemiş olurduk. Ama bu kadının
öldürülmesi babalarını yitiren çocukları, evlatlarını
yitiren ana babaları, genç yaşta dul kalan gelinleri,
bütün Hellas'ı mutlu edecek. Her yerden

1135

sevinç çılgınlıkları yükselip tapınaklarda ateşler
yakılacak, kötü bir kadını öldürdüğümüz için
sana ve bana hayır duaları edilecek. Bu kadını
öldürdükten sonra sırtına yapışan ana katili
suçlaması unutulup bütün Hellas'ı yasa boğan
cani ruhlu Helene'nin katili olarak anılacaksın.

1140

Hayır! Sen, baban, kız kardeşin ve –adını sizinle
birlikte anmayı doğru bulmadığım– annen hayatta
değilken, hele karısını baban Agamemnon'un kargısı
sayesinde geri aldığını da düşünürsek Menelaos'un
senin sarayında mutlu bir hayat yaşaması doğru değil!

1145

Kılıcımı o kadının bedenine saptırmazsam yaşamak
bana haram olsun. Helene'yi öldürmeyi başaramazsak
bile bu evi kundaklayıp içinde yanarak can verelim.

1150

Onurumuzla ölür ya da onurumuzla yaşarsak
her iki durumda da şan ve şöhret kazanırız.

KOROBASI

Kendi cinsini utanca boğan Tyndareos'un
kızı bütün kadınların nefretini hak ediyor.

ORESTES

- 1155 Ah! Ne servet ne iktidar, sadık bir dost kadar
değerli başka nimet yok ve soylu bir dostu
kalabalıklara değişmek akılsızlıktır. Aigisthos'u
cezalandırmanın yolunu gösterdin ve tehlikelerle
karşılaştığımda terk etmedin beni. Şimdi de
1160 düşmanlarımdan intikam almama yardım ederek
yanımdan ayrılmıyorsun... Ama artık seni övmekten
vazgeçmeliyim, çünkü övgünün fazlası ağır bir yükür.
Bu hayattan ayrılmadan önce bana ihanet edenlere
layık oldukları karşılığı vermek ve beni bu perişan
1165 hâle düşürenlere acı çektirecek bir şeyler yaparak
düşmanlarımı mahvetmek istiyorum. Ben iktidara
zorla sahip olan tiranlar gibi değil, bir tür tanrısal
yetkilere sahip olarak bütün Hellas'ın başkomutanı
seçilen Agamemnon'un oğluyum. Bir köle gibi ölerək
1170 onu utandırmayacağım. Bu hayattan Menelaos'u
cezalandırdıktan sonra özgür bir insan gibi ayrılacağım.
Sadece bunu başarabilirsek bile kendimizi şanslı
sayarım. Ama umulmadık bir yerden kurtuluş
şansı belirsin, cinayetden sonra sağ kalalım diye de
1175 dua ediyorum. Bu dileğim hiçbir maliyeti olmayan
kanatlı sözlerle ruhuma verdiğim tatlı bir teselli.

ELEKTRA

Sanırım senin, onun ve son olarak
benim için bir çare buldum ağabey.

ORESTES

- Bir tanrıdan yardım mı gelecek? Ama nasıl?
1180 Düşüncelerinin hep sağduyulu olduğunu biliyorum!

ELEKTRA

Kulağını bana ver şimdi! Sen de dikkatle dinle Pylades!

ORESTES

Konuş öyleyse! İyi haber ihtimali mutluluk verir.

ELEKTRA

Helene'nin kızını bilir misin? Mutlaka bilirsin!

ORESTES

Annemizin yetiştirdiği Hermione'yi mi kastediyorsun?

ELEKTRA

Şimdi Klytaimnestra'nın mezarına gitti.

1185

ORESTES

Ne yapmaya gitti, bunun bize yararı ne?

ELEKTRA

Annesinin adına mezara sunu dökmeye gitti.

ORESTES

Bu bizim hayatımızı nasıl kurtarabilir?

ELEKTRA

Buraya döndüğünde onu yakalayın, rehineniz olsun!

ORESTES

Biz üçümüz bundan nasıl yararlanırsınız?

1190

ELEKTRA

Helene'nin katlinden sonra Menelaos sana,
ona ve bana –çünkü dostluğumuz üçümüzü
tekmişiz gibi birleştiriyor– bir kötülük yapmak
isterse Hermione'yi öldüreceğini söyle. Kılıcını
çek ve kızın boynuna daya. Menelaos karısının
kanlar içinde yattığını görmesine rağmen kızının
hayatını kurtarmak için sana yardım etmeyi
kabul ederse onu babasına ver. Ama öfkesine
engel olamayıp seni öldürmeye kalkarsa kızın
boynunu vurursun. Kanımca ilk başta çok öfkelense
bile kısa sürede sakinleşecek, çünkü ne gözü pek
ne de cesur biri. Kurtuluşumuz olarak
gördüğüm çare bu. Söyleyeceklerim bu kadar!

1195

1200

ORESTES

Kadın vücudunda erkek akli taşıyan
senin gibi bir kıza ölmekten çok yaşamak
yakışı. Pylades, böyle bir eşten mahrum
olacağın için çok şanssızsın. Hayatta
kalabilirsen mutlu bir evliliğin olacak.

1205

PYLADES

1210 Keşke dediğin gibi olsa! Keşke Phokis kentine
dügün şarkıları eşliğinde gelin gelebilse!

ORESTES

Bakalım Hermione mezarlıktan eve ne zaman dönecek?
Çünkü şansımız yaver gider, tanrılara saygısız babanın
eniğini³⁸ yakalarsak dilediklerin gerçekleşebilir.

ELEKTRA

1215 Şimdi sarayın yakınlarındadır sanırım.
Gidip gelmesi için gereken süre bu kadar!

ORESTES

Güzel! Kız kardeşim Elektra, sen şimdi
evin önünde bekleyip kızı karşıla.
Ama dikkat et, biz içerde cinayeti
işlemeden önce hizmetçilerinden biri ya da
1220 amcamız eve yaklaşırsa yüksek sesle bağır,
kapıyı çal ya da bize seslen. Haydi,
kılıçlarımızı çekip son mücadelemiz için
eve girelim, [çünkü Pylades sen her zaman
yanımda oldun.] Karanlık gecenin evini
1225 mesken tutan baba, oğlun Orestes sesleniyor.
Sana ihtiyacımız var yardıma gel, çünkü
senin yüzünden haksız yere acılar çekiyorum.
Yapmam gerekenleri yaptım diye kardeşin
bana ihanet etti. Karşılık olarak karısını öldürmek
1230 istiyorum. Bunu başarmama yardım et!

ELEKTRA

Toprağın altından senin için ölüme yürüyen
çocuklarının çağrısını duyuyorsan gel artık baba.

PYLADES

Babamın akrabası Agamemnon, benim çağrıma da
kulak ver ve çocuklarının hayatını kurtar.

ORESTES

1235 Annemi öldürdüm...

ELEKTRA

Ben de kılıcı taşıdım...

PYLADES

Kararsızlığını yenmesi için ben de ona cesaret verdim...

ORESTES

ELEKTRA

İntikamını almak için baba... Sana ihanet etmedim.

PYLADES

Yakınmalarını duyduktan sonra çocuklarını
kurtarmayacak mısın?

ORESTES

ELEKTRA

Sunu niyetine gözyaşı Ben de ağıt yakıyorum...
döküyorum ardından.

PYLADES

Susun artık! İşimizi bitirmek için kolları sıvayalım! 1240
Dileklerimiz toprağı delip yerin altına ulaşıysa
bizi duymuştur. Atalarımızın atası Zeus ve sen
saygın Dike,³⁹ yardım edin, çünkü biz üç dostun
tek bir amacı, tek bir hedefi var: Ya hep birlikte
yaşayacak ya da hep birlikte öleceğiz. 1245
(*Orestes ile Pylades saraya girerler,*
Elektra yüzünü koroya çevirir.)

III. Stasimon (1246 – 1285)

ELEKTRA

Pelasgosların kenti Argos'un soylu Strophe
kadınları, Mykenaili dostlarım!

KORO

Ne söylemek istiyorsun hanımım?
Danaosların ülkesinde sana hâlâ
bu onurlu unvanla hitap edilir! 1250

ELEKTRA

İçinizden bazıları araba yolunun önünde dursun,
diğerleriniz de diğer yolun başında beklesin.

KORO

Sevgili dostum neden
böyle önlemler alıyorsun?

ELEKTRA

1255 İçeride cinayet işlenirken birileri
gelip dertlerimize yeni dertler
katacak diye bir korku var içimde.

I. YARI KORO

Yürüyün, acele edin! Ben
doğuya açılan yolu tutacağım!

II. YARI KORO

1260 Ben de batıya açılan
yola bakıyorum.

ELEKTRA

Gözleriniz her yönü tarasın.

KORO

Oraya da buraya da bakıyoruz.
Sonra da tekrar bakıyoruz,
1265 tam istediğin gibi.

ELEKTRA

Saçlarınızı toplayın görüşünüzü engellemesin Antistrophe
gözlerinizi her yöne çevirin!

I. YARI KORO

Yolun başında biri göründü.
Evine doğru gelen
1270 şu köylü kim olabilir?

ELEKTRA

Mahvolduk dostlarım! Evin içinde gizlenen
silahlı aslanları düşmanlarımıza haber verecek!

II. YARI KORO

Telaşlanma sevgili dostum!
Düşündüğün gibi değil, yol boş.

ELEKTRA

1275 Ya sen! Senin tarafın güvenli mi?
İyi bir haber ver, avluya bakan yolda
kimseyi görmediğini söyle bana!

I. YARI KORO

Bu tarafta sorun yok, sen diğer tarafa bak.
Hiçbir Danaos gelmiyor buraya doğru.

II. YARI KORO

Burası da öyle, 1280
gelen giden yok.

ELEKTRA

Kapıya yaklaşıp kulak kabartayım.

KORO

Hey siz içeridekiler!
Hiç ses yok; neden kurbanı
öldürmekte gecikiyorsunuz? 1285

IV. Epeisodion (1286 – 1548)

ELEKTRA

Bizi duymuyorlar bile!
Ah başıma gelenler! Güzelliği
karşısında kılıçlar mı köreldi?
Silahlı bir Argoslu saraya
koşup yardımına gelebilir. 1290
Etrafınıza daha da dikkatli bakın,
aylaklık edilecek zaman değil!
Bazılarınız bu tarafı kollasın,
bazılarınız da diğer tarafı.

KORO

Yer değiştirip yeniden bütün yola bakıyorum. 1295
(*Sarayın içinden Helene'nin çığlıkları duyulur.*)

HELENE

Pelasgosların kenti Argos, acımasızca katlediliyorum!

KORO

Duydunuz mu, erkekler kurbana saldırdı.
Bu duyduğumuz galiba Helene'nin sesi.

ELEKTRA

1300 Ey Zeus ve Zeus'un sonsuz gücü!
Yardım edin sevdiklerime.

HELENE

(*Sarayın içinden*)

Menelaos ölüyorum! Buradasın ama yardıma
gelmiyorsun!

ELEKTRA

İki tarafı keskin kılıçlarınızla
hem babasını, hem kocasını terk eden
kadını öldürün, parçalayın,
1305 mahvedin! Onun yüzünden
nice Hellen kargılarla katledildi
ve demir uçlu oklarla vurulan
nice genç için gözyaşları
gözyaşlarına eşlik etti Skamandros
1310 Nehri'nin⁴⁰ girdaplı sularının kıyısında.

KOROBASI

Sessiz olun, susun! Eve yaklaşan
birinin ayak seslerini duyuyorum.

ELEKTRA

Sevgili kadınlar, cinayetin tam ortasında
Hermione geldi, sessiz olalım! Kendi
1315 ayaklarıyla tuzağımıza düştü. Onu
ele geçirirsek iyi bir av yakalamış oluruz.
Etrafınıza sakince bakınarak yerlerinize
geçin. Yüz ifadeniz hiçbir şey belli etmesin.
Ben de içeride olanlardan habersizmişim gibi
1320 üzgün görüneceğim.

(*Hermione sahneye girerek eve yönelir.*

Elektra ona hitaben devam eder.)

Sevgili dostum, Klytaimnestra'nın mezarına
çiçekten bir taç bırakıp toprağa sunu döktün mü?

HERMİONE

Ruhunu huzura kavuşturup geri döndüm.
Ama içimde bir korku var, çünkü biraz uzaktayken
saraydan gelen çığlıklar duydum.

1325

ELEKTRA

Ne olmuş ki? Bu dertli eve ağıtlar yakıştır!

HERMİONE

Öyle söyleme! Yeni bir şey mi oldu?

ELEKTRA

Kent Orestes ile benim idamımıza karar verdi.

HERMİONE

Ah hayır, sizler benim kardeşim gibisiniz!

ELEKTRA

Karar verildi. Zorunluluğun boyunduruğu altındayız.

1330

HERMİONE

Bu yüzden mi saraydan çığlıklar yükseliyordu?

ELEKTRA

Helene'nin ayaklarına kapanarak merhamet diliyorlar...

HERMİONE

Merhamet dileyen kim? Sen söylemezsen bilemem!

ELEKTRA

Zavallı Orestes! Hayatımızın bağışlanması için
yalvarıyor.

HERMİONE

Demek ki saraydan yükselen çığlıkların

1335

haklı bir nedeni varmış!

ELEKTRA

Başka hangi nedenlerle çığlık atılsın ki? Haydi,
sen de saraya git ve mutluluktan nasibini almış olan
annenin ayaklarına kapanarak sevdiklerimin
yakarışına destek ver, Menelaos ikimizin ölümünü
izlemek zorunda kalmasın. Annem seni kucağında
büyüttü, acı bize ve sıkıntılarımıza son ver. Önden
gidiyorum, sen de arkamdan gel ve bizim için
mücadele et, çünkü bizi ancak sen kurtarabilirsin.

1340

HERMİONE

1345 Koşarak saraya gidiyorum ve elimden geldiği kadar
güvende olmanız için uğraşacağım.
(*Elektra sarayın kapısını açarak
Hermione'yi girmeye teşvik eder.
Girdikten sonra kapıyı sertçe kapatarak
evin içindekilere seslenir.*)

ELEKTRA

Ellerinde kılıçla evde bekleyenler, avınızı yakalayın!

HERMİONE

Ah kara bahtım! Bu adamlar da kim?

ORESTES

Sessiz ol! Buraya kendini değil bizi kurtarmaya geldin.

ELEKTRA

1350 Sıkı tutun, sıkı tutun onu! Kılıcınızı boynuna
dayayıp susturun. Menelaos karşısında
korkak Phrygialılar değil erkekler bulacağını
ve korkakların hak ettiği muameleyi göreceğini bilsin.
(*Elektra saraya girer.*)

KORO

1355 Sarayın önünde büyük yaygara koparın kızlar, **Strophe**
dövünün, ağlaşın! Cinayet işlenirken çığlıkları
duyan Argoslular endişelenip buraya doğru
koşmasın, Helene'nin yardımına gelmesin!
O kadının öldürüldüğünü, kanlar içinde yere
uzandığını görmeden ya da bir köleden ölüm haberini
1360 almadan içim rahat etmeyecek, çünkü felaketin
bir kısmını biliyorken bir kısmından emin değilim.

1365 Tanrıların adaleti Helene'yi
haklı olarak cezalandırdı. Çünkü
Hellas'ı Troya seferine mecbur
eden lanetli İdalı Paris⁴¹ uğruna
bütün ülkeyi gözyaşına boğdu.

KOROBASI

[Sarayın içinde kapılar çarpılıyor,
susun! Bir Phrygialı dışarı çıkıyor.
Ondan neler olduğunu öğrenelim.]

(*Saraydan Phrygialı bir köle çıkar.*)

PHRYGIALI

Barbar işi terliklerimle sedir kirişli
koridorların Dor alınlıklı kolonları 1370
arasında koşarak Argosluların
kılıcından zor kurtuldum!
Ah toprağım, toprağım! Kaçıyorum
buradan bir barbar gibi! Ah dertli başım!
Söyleyin yabancı kadınlar, nereye 1375
gideyim? Aydınlık gökyüzüne doğru
kanat mı çırpayım, yoksa yeryüzünü
sımsıkı kavrayan boğa kafalı Okeanos'un⁴²
sarıp sarmaladığı denize mi açlayım?

KOROBASI

Neler oluyor Helene'nin İdalı kölesi? 1380

PHRYGIALI

Ah İlion, Phrygia'nın güzel kenti İlion
ve toprağı bereketli kutsal İda Dağı.
Barbar sesimle ağıt yakıyorum
yok oluşuna, [tiz bir şarkıyla.]
Kuğu tohumundan olma 1385
Leda'nın şeytani güzel kızı
ve Apollon'un kendi elleriyle
inşa ettiği kalenin⁴³ laneti Helene
mahvetti seni. Ağla kalbim,
ağla Zeus'un yatak arkadaşı 1390
at yetiştiricisi Ganymedes'in⁴⁴
ülkesi zavallı Dardania!

KOROBASI

Sarayda neler olduğunu açık açık anlat.
[Söylediklerinden hiçbir şey anlamadım.]

PHRYGİALI

- 1395 Soyluların kanı cana kıyan
çelik kılıçlarla akıtıldığı zaman
“eyvah, eyvah” diye başlar
doğunun ağıtları barbar dilimizde.
Her şeyi en ince ayrıntısına kadar
1400 anlatacağım! İkiz aslanlara
benzer iki Hellen geldi saraya.
Biri başkomutanın, diğeri de
Strophios’un oğluydu. İkincisi
Odysseus gibi kötü niyetli,
1405 kurnaz ve sessiz, dostlarına
sadık, silah kullanmada usta,
katil ruhlu bir ylandı.
Sakin duruşu yerin dibine
batsın iğrenç canavarın!
1410 Bu ikisi gözlerinden seller gibi
yaş akıtarak usta okçu Paris’in
eşinin tahtına yaklaştılar.
Dikkatle çevrelerini kollayarak
biri sağdan, diğeri soldan
1415 alçak gönüllülükle kadının
ayaklarına kapanıp Helene’nin
dizlerine yakarıcılar gibi sarıldılar.
Phrygialı köleler heyecanla
sağa sola koşturuyor, birbirlerine
1420 bu işte bir bit yeniği mi var diye
soruyorlardı. Bazıları kuşkulananacak
bir şey olmadığını, bazıları da
ana katili yılanın Tyndareos’un kızını
tuzığa düşürdüğünü söylüyordu.

KOROBASI

Sen neredeydin peki? Korkup kaçtın mı yoksa?

1425

PHRYGİALI

Phrygialıyım ve Phrygialılara özgü
barbar âdetine göre kuş tüyünden
yuvarlak bir yelpazeyle Helene'nin,
Helene'nin yanaklarıyla saçları
serinlesin diye esinti yapıyordum.

1430

Hanımım da ablasının mezarını
süslemek için armağan etmek üzere,
örekeye sarılı erguvani keten ipliği
parmaklarına dolayarak Troya
ganimetlerinden giysiler örüyordu.

1435

Orestes bunun üzerine Spartalı
kadına seslendi: "Zeus'un kızı,
tahtından kalk ve söyleyeceklerimi
dinlemek üzere atamız Pelops'un
eski ocağının başına gel." Önden
giderek yol gösterdi, yol gösterdi
ve başına geleceklerden habersiz
kadın onu izledi. İş birlikçisi
cani ruhlu Phokisli de kendine
düşen görevi yerine getiriyor,

1440

"Ödlek Phrygialılar açılın, çekilin
önümden!" diye bağırıyordu.

1445

Kölelerden birini buraya, diğerini
oraya götürüyor, hanımlarından
uzakta sarayın odalarına
ve at ahırlarına kilitliyordu.

1450

KOROBASI

Sonra ne oldu?

PHRYGİALI

Ah İda'nın annesi, güçlü kuvvetli anne!⁴⁵

Ah ne ölümcül sahnelerle, ne günahkâr

- 1455 tutkularla karşılaştım kralın sarayında!
Erguvani giysilerini sıyırıp sakladıkları
kılıçlarını çektiler ve fıldır fıldır dönen
gözleriyle yakınlarda birileri var mı
diye etraflarına bakındılar. Kadının
1460 karşısına geçip dağlı yaban domuzları
gibi: “Öleceksin, öleceksin ve yeğenin
Argos’ta öldürülmesine engel olmayan,
ihanet eden ödleğ kocan olacak katilin!”
diye bağırıldılar. Kadın bütün gücüyle
1465 çığlık atıp, “Eyvahlar olsun!” diye bağırıldı.
Tırnaklarıyla göğsünü paraladı, kafasını
duvarlara vurdu. Hayatını kurtarmak için
ayaklarında altın sandaletleriyle koşarak kaçtı!
Ama Orestes Mykenai tarzı ayakkabılarıyla
1470 peşine takılıp onu saçlarından yakaladı
ve boynunu sol omzuna yatırarak kara
kılıcını boğazına saplamaya hazırlandı.

KOROBASI

Siz saraydaki Phrygialılar neden yardımına koşmadınız?

PHRYGİALİ

- Bütün gücümüzle bağırarak kol demirleriyle
1475 kapıları kırıp menteşeleri söktük ve her taraftan
hanımımızın yardımına koştuk. Kimimiz taş,
kimimiz mızrak, kimimiz kılıç taşıyordu.
Ama birden karşımıza lanet olasıca Pylades çıktı,
biz de iyi bilenmiş kılıçlarımızla üstüne saldırdık.
1480 Phrygialı Hektor⁴⁶ ya da bir zamanlar Priamos’un
sur kapılarının önünde karşılaştığım tolğası
üç püsküllü Aias⁴⁷ gibiydi. İşte o zaman savaş
sanatında biz Phrygialıların Hellenlerden
ne kadar geri olduğumuz ortaya çıktı. Kimimiz
1485 canını kurtarmak için kaçtı, kimimiz öldü,
kimimiz yaralanıp devrildi, kimimiz de hayatta

kalabilmek için yalvardı. Çil yavrusu gibi dağıldık,
 kimimiz yere yıkılmıştı, kimimiz yere yıkılmak
 üzereydi, kimimiz de çoktan yerde ölü yatıyordu.
 O sırada bahtı kara Hermione saraya girdi ve boğazı 1490
 kesilmek üzere yere yatırılan zavallı annesini gördü.
 İki arkadaş tören değneklerini atıp dağdaki yabani
 hayvanların yavrularına saldıran Bakhhalar gibi⁴⁸ kızın
 üstüne çullanıp onu yakaladılar ve işlerini bitirmek
 üzere Helene'ye geri döndüler. Ama kadın odada yoktu, 1495
 sarayın içinde bir yerlere kaybolmuştu. Ey Zeus
 ve toprak ve ışık ve gece! Efsunlu otlarla mı, yoksa
 büyücülükle mi kayboldu ya da bizzat tanrılar mı
 alıp götürdü anlayamadım, ama yok olmuştu. Sonrasını
 bilemiyorum, çünkü gizlice saraydan kaçıp kurtulmaya 1500
 çalışıyordum. Helene'yi Troya'dan evine geri getirmek
 için boşuna büyük acılar, büyük acılar çekti Menelaos.
 (*Saraydan Orestes çıkar.*)

KOROBASI

Bakın! Beklenmedik olaylardan biri diğerini
 izliyor! Orestes'in kılıcını sallayarak kararlı
 adımlarla buraya doğru geldiğini görüyorum. 1505

ORESTES

Kılıcımdan kurtulup saraydan kaçan köle nerede?

PHRYGİALI

Barbarlar gibi ayaklarına kapanıp aman diliyorum
 efendim!

ORESTES

Burası Argos toprağı, İlion değil!

PHRYGİALI

Neresi olursa olsun hayatta kalmak ölmekten iyidir!

ORESTES

Bağırarak Menelaos'u yardıma çağırımıyordun değil mi? 1510

PHRYGİALI

Hayır, sana yardıma çalışıyordum, çünkü ondan daha
 çok hak ediyorsun!

ORESTES

Yani sana göre Tyndareos'un kızının öldürülmesi
doğru mu?

PHRYGİALI

Hem de nasıl! Üç boynu olsa üç kez boynu vurulmalıydı!

ORESTES

Ödlekliğin yüzünden böyle konuşuyorsun,
oyşa düşündüklerin farklı!

PHRYGİALI

1515 Hayır! Bu kadın Hellenler kadar Phrygialılara da
zarar verdi.

ORESTES

Bunu suyuma gitmek için söylemediğine yemin et,
yoksa öldürürüm seni!

PHRYGİALI

Hayatım üzerine yemin ediyorum, daha büyük
yeminim yok!

ORESTES

Siz Phrygialılar kılıçtan bu kadar çok mu korkarsınız?

PHRYGİALI

Kılıcını benden uzak tut! Bu kadar yakın olunca
korkunç bir cinayet parıltısı yayılıyor!

ORESTES

1520 Gorgona⁴⁹ görmüş gibi taşa mı dönüşeceğinden
korkuyorsun?

PHRYGİALI

Gorgona'yı filan bilmem, taşa değil cesede dönüşmekten
korkuyorum!

ORESTES

Köle olduğun hâlde seni dertlerinden kurtaracak
Hades'ten mi korkuyorsun?

PHRYGİALI

Köle ya da özgür, her insan gün ışığını görmekten
keyif alır!

ORESTES

Doğru konuştun, sağduyun hayatını kurtardı! Şimdi
saraya gir!

PHRYGİALI

ORESTES

PHRYGİALI

Beni öldürmeyecek
misin?

Hayatını
bağışlıyorum!

Bak bu lafını
sevdim!

1525

ORESTES

PHRYGİALI

Ama her an fikir
değiştirebilirim!

İşte bu lafını
sevmedim!

ORESTES

Aptal! Kanını akıtmaya değer mi
sanıyorsun? Kadın olarak doğmadın ve tam
bir erkek değilsin. Çığlıklarını durdurmak için
saraydan çıktım. Argos yardım çığlığı duyunca
hızla harekete geçer. Menelaos'a gelince,
onu kılıcım ile karşılamaktan korkmuyorum.

1530

Omzuna dökülen sarışın buklelerinden gurur duyarak
çıksın karşıma. Ama Helene'nin intikamını almak için
Argoslularla saraya saldırır ve beni, kız kardeşimi

1535

ve suç ortağım

Pylades'i kurtarmazsa iki ceset bulacak, kızı ve karısı.

(Orestes ile Phrygialı saraya girerler.)

KORO

Eyvah, eyvah ne bahtsızlık!
Yeni bir felaket düştü
Atreusoğullarının sarayına.

Antistrophe

Ne yapalım? Kente haber verelim mi
yoksa susalım mı? Dostlarım bence susmak en iyisi!

1540

Bakın, sarayın önünden yükselen
bu duman haberleri her yana taşıyacak.

1545 İntikama doymuyorlar, çiralar yakıp
Tantalos'un sarayını ateşe verecekler.

Tanrı ölümlülere reva gördüğü sonu bahsediyor.
Tanrısal bir güç intikamını alıyor Myrtilos'un
savaş arabasından düşürülmesinin.

Eksodos (1549 – 1693)

KOROBASI

1550 Menelaos'un hızlı adımlarla saraya doğru
yürüdüğünü görüyorum. Olanları öğrenmiş olmalı!
Hey içerideki Atreusoğulları, kapıları kapatıp
demir sürgüleri sürün! Şanslı biri şanssızlıktan
kıvranan senin gibiler için büyük tehlikedir Orestes.
(*Menelaos ile maiyeti sahneye gelir.*)

MENELAOS

1555 İki yırtıcı hayvanın –onlara insan demeye
dilim varmıyor– yaptığı korkunç şeyi
duyup geldim. Karımın ölmediğini,
aniden ortadan kaybolduğunu
söylüyorlar. Korkudan ödü patlamış
bir kölenin getirdiği aptalca bir haber
1560 olmalı! Ana katilinin çevirdiği
bu entrikalar ne kadar saçma!
Açın şu kapıları! Köleler, kırım kilitleri,
kızımı bu tanrılara saygısız katillerin
elinden kurtarayım. Bahtsız karımın
1565 cesedini saraydan çıkarıp canına kıyan
canavarları kendi ellerimle cezalandırayım.
(*Sarayın çatısında Orestes görünür.*)

ORESTES

Olduğun yerde kal Menelaos!
Kapiya dokunmaya cüret etme bile.

Yoksa eski ustaların emeğinin eseri
bu parmaklığı yerinden söküp kafanda
paralarım. Sürgüler kapıları kapalı tutuyor
ve öyle kalacak. Saraya giremezsin! 1570

MENELAOS

Neler görüyorum öyle! Sarayın çatısında
katiller mevzilenmiş, meşaleler yanıyor
ve kızımın boynuna dayalı bir kılıç var. 1575

ORESTES

Soru mu sormak, yoksa cevap mı duymak istersin?

MENELAOS

Hiçbirini istemem, ama seni dinlemek zorundayım.

ORESTES

Kızını öldürmeye hazırlandığımı bil!

MENELAOS

Helene'yi öldürdüğün yetmedi mi, bir cinayet daha mı
işleyeceksin?

ORESTES

Keşke öldürseydim, ama tanrılar elimden aldılar. 1580

MENELAOS

Cinayeti inkâr edip benimle dalga mı geçiyorsun?

ORESTES

Karını öldüremediğim için üzgünüm, bunu yapmalıydım!

MENELAOS

Neyi yapmalıydın, beni korkutuyorsun!

ORESTES

Hellas'ın adını kirleten kadını Hades'e göndermeliydim.

MENELAOS

Karımın cesedini ver, cenazesini kaldırayım. 1585

ORESTES

Onu tanrılardan iste! Ama kızını öldüreceğim!

MENELAOS

Ana katili bir cinayet daha mı işleyecek?

ORESTES

İhanet ettiğin babamın intikamını alıyorum.

MENELAOS

Annenin kanını dökmek yetmedi mi sana?

ORESTES

1590 Ahlaksız kadınları öldürmekten hiç vazgeçmeyeceğim.

MENELAOS

Bu cinayetin işlenmesine yardım edecek misin Pylades?

ORESTES

Onun adına ben cevap vereyim. Sessizliği edeceğini
söylüyor!

MENELAOS

Buradan ancak kanat çırparak kurtulabilirsin!

ORESTES

Hiçbir yere gitmiyoruz, sarayı ateşe vereceğiz.

MENELAOS

1595 Baba evin olan bu sarayı yok mu edeceksin?

ORESTES

Senin eline geçmesin diye! Bu kızı da ateşte kurban
edeceğim.

MENELAOS

Öldürürsen çok ağır cezalandırırım seni!

ORESTES

Ben yine de öldüreceğim!

MENELAOS

Öyle bir şey yapma sakın!

ORESTES

Sus ve hak ettiğin felakete katlan!

MENELAOS

1600 Sen yaşamayı
hak ediyor musun peki?

ORESTES

Kral olmayı da
hak ediyorum.

MENELAOS

Nerenin kralı?

ORESTES

Pelasgos ülkesindeki
Argos kentinin!

MENELAOS

Sunağın önünde kutsal
suya dokunabilir misin?

ORESTES

Neden olmasın?

MENELAOS

Savaşlardan önce kurban
sunabilir misin?

MENELAOS

Evet, çünkü
ellerim temiz!

MENELAOS

Seninle konuşmaya
kim tenezzül eder?

MENELAOS

Annelerini
onurlandıranlar
ne olacak?

MENELAOS

Sen onlardan
değilsin.

MENELAOS

Çek kılıcını kızımın
boynundan!

MENELAOS

Kızımı
öldürecek misin?

MENELAOS

Eyvah, ben
ne yapacağım?

MENELAOS

Neye ikna edeyim?

MENELAOS

Aksi takdirde
kızımı mı öldüreceksin?

MENELAOS

Ah zavallı Helene!

ORESTES

Neden, sen sunabilir
misin peki?

ORESTES

Ama kalbin değil!

ORESTES

Babalarını sevenler!

1605

ORESTES

Onlar çok şanslı!

ORESTES

Benim annem ahlaksızdı.

ORESTES

Bunu yapacağıma
inanırsan kendini
kandırırısın!

ORESTES

İşte şimdi kendini
kandırmıyorsun!

ORESTES

Argosluları ikna et...

1610

ORESTES

Bizi öldürmemeye!

ORESTES

Aynen öyle!

ORESTES

Neden, ben de acınacak
durumda değil miyim?

MENELAOS

... kurbanlık koyun gibi
getirdim seni Phrygia'dan.

ORESTES

Keşke öyle olsaydı!

MENELAOS

1615

... binbir zorlukla
baş ederek!

ORESTES

Bunların nedeni ben
değildim!

MENELAOS

Başıma çok
kötü şeyler geldi...

ORESTES

Çünkü bana yardım
etmemiştin!

MENELAOS

İnsafına kaldım, her istediğini yapmaya hazırım!

ORESTES

Teslim oluşun korkaklığın yüzünden!
Elektra, haydi sarayı ateşe ver! Pylades,
sen de sadık dostum çatıyı tutuştur.

1620

MENELAOS

Ey Danaos toprağı, ey at yetiştiren Argoslular!
Silahlarınızı kuşanıp yardıma gelmeyecek misiniz?
Bu tanrılara saygısız ana katili değersiz hayatını
kurtarmak için bütün kenti tehdit ediyor.

(*Theologeion'da⁵⁰ tanrı Apollon görünür.*)

APOLLON

1625

Menelaos hiddetini dizginle!
Ben Leto'nun oğlu Phoibos,
seninle konuşmak üzere buraya
geldim. Kılıcını genç kızın boğazına
dayayan Orestes, söyleyeceklerim seni de
ilgilendiriyor. Menelaos'a kızdığın için
öldürmek istediğin Helene ölümünden kurtuldu
ve onu şu anda gökyüzünde görüyorsunuz.

1630

Kılıcınla canını almak üzereyken,
Zeus'un buyruğuyla onu ben kurtardım.

1635

Tanrının kızı olduğu için ölümsüzdür
ve bundan böyle Kastor ile Polydeukes'in

- yanında denizcilerin koruyucusu olarak
 hep gökyüzünde kalacak. Menelaos kendine
 başka bir eş bulup evine götür. Tanrılar
 onun muhteşem güzelliğini kullanarak 1640
 Hellenlerle Troyalıları savaşa sokup dünyayı
 bir sürü kibirli ölümlünün yükünden kurtardılar.
 Helene ile ilgili söyleyeceklerim bunlar!
 Sana gelince Orestes, bu ülkeden ayrılıp
 bir yıl boyunca Parrasios Ovası'nda 1645
 yaşayacaksın. Azanialılarla Arkadialılar
 sürgüne gönderilişini unutturmamak
 ve adını yaşatmak için bundan böyle oraya
 Orestes'in toprağı diyecekler. Ardından
 Atina'ya geçeceksin ve üç Eumenis tarafından 1650
 annenin öldürülmesinden yargılanacaksın.
 Areios Pagos mahkemesindeki⁵¹ bu davada
 yargıçların tanrılar olacak ve bu davadan
 beraat edeceksin. Boynuna kılıcını dayadığın
 bu kız da karın olacak. Hermione ile evlenmek 1655
 kaderinde yazılı. Neoptolemos'un⁵² öyle bir beklentisi
 varsa da muradına eremeyecek. Babası Akhilleus'un
 ölümünün hesabını benden sormaya kalkıştığı için
 onun yazgısına da Delphoi'de öldürülmesi yazılmış.
 Daha önce söz verdiğin gibi kız kardeşini Pylades 1660
 ile evlendir. Genç çifti mutlu bir hayat bekliyor.
 Menelaos, bırak Argos'ta Orestes hüküm sürsün,
 sen de başına bunca belalar açan karının çeyizi
 Sparta'nın kralı ol. Annesini öldürmeye yönelttiğim
 Orestes ile Argos halkının arasını da ben düzeltirim. 1665

ORESTES

Kâhin Loksias, kehanetlerine ihanet etmedin,
 her dediğin bir bir çıktı. Oysa seni dinlerken
 kötü ruhlu bir tanrısal varlığın sesini duyduğumu
 sanmıştım. Ama şimdi her şey güzel sonuçlandı,

1670 ben de söylediklerini yerine getireceğim.
İşte Hermione'yi serbest bırakıyorum ve babası
bana vermeyi kabul ederse onunla evleneceğim.

MENELAOS

Salam sana Zeus'un kızı Helene! Tanrıların mutluluklarla
dolu sarayında yaşayacağın için seni kutlarım.
1675 Orestes, Phoibos'un emriyle kızımı sana veriyorum.
Soylu bir aileden
geldiğin için soylu bir eşi hak ediyorsun. Bu evliliğin
beni mutlu ettiği kadar seni de mutlu etmesini dilerim.

APOLLON

Herkes gitmesini emrettiğim yere gitsin ve tartışmalara
son verilsin!

MENELAOS

Emirlerine uymak boynumun borcu.

ORESTES

1680 Ben de öyle Menelaos! Kaderime razı oluyorum
ve Loksias'ın kehanetlerine itaat edeceğim.

APOLLON

Tanrıçaların en güzeli olan Barış'ı
onurlandırarak yola çıkın artık! Ben de
parlak yıldızların arasından süzülerek
1685 Helene'yi Zeus'un sarayına götüreceğim.
Orada Hera ve Herakles'in karısı Hebe'nin
yanında oturacak ve insanlar onu sonsuza dek
bir tanrıça gibi sunularla onurlandıracaklar.
Tyndareos'un Zeus'tan olma iki oğluyla birlikte
1690 denizlerin ve denizcilerin koruyucusu olacak.

(*Apollon ile Helene kaybolurlar.*)

KORO

Ey büyük ve onurlu Nike,⁵³
hayatıma eşlik et ve hiçbir zaman
vazgeçme beni taçlarla taçlandırmaktan.

Notlar

- 1 Orestes adı Mykenai uygarlığından gelmiştir; “oros” (dağ) ile “histamai” (durmak) kelimelerinden türetilmiştir. Dağda yaşayan, dağlı anlamlarına gelir.
- 2 Elektra adı “parlak, ılık saçan güneş” anlamlarına gelen “elektor” kelimesinden türetilmiştir. Kehribar anlamına gelen “elektron” ve “elektrik” kelimeleri de aynı kökten türetilmiştir.
- 3 Zeus ile Pluton’un oğlu. Phrygia’da ya da Lydia’da Sipylon Dağı’nda hüküm sürüyordu. Çok zengindi, tanrılar tarafından seviliyor ve ziyafetlerine davet ediliyordu. Bir söylentiye göre tanrıların sofrasında konuşulanları ölümsüzlere anlattığı, başka bir söylentiye göre de tanrılardan çaldığı ambrosia ve nektarı ölümsüzlere verdiği için tanrılar tarafından cezalandırıldı. Bu cezanın türü hakkında çok söylenti olmasına karşın en bilineni Hades’te başının üzerinde her an düşecekmiş gibi duran, ama hep dengesini koruyan koca bir kayanın altında beklemek zorunda olmasıydı.
- 4 Tantalos’un ve Klytia ya da Euryanassa’nın oğluydu. Kral Oinomaos’un kızı Hippodameia ile evlenerek Atreus ile Thyestes’in babası oldu.
- 5 İki kardeş Argos tahtına kimin çıkacağı konusunda anlaşmazlığa düştüler. Atreus’un karısı Aerope ile iliş-

kisi olan Thyestes hileyle tahta çıkmaya çalıştıysa da tanrıların yardımıyla Atreus tahta geçti. Kardeşinin ihanetini öğrenince intikam almak üzere çocuklarını öldürüp parçaladı ve onları pişirerek babalarına yedirdi. Tanrıların iradesine saygısızlık olarak görülen bu olay Tantalos soyunun lanetlenmesine yol açtı.

- 6 Odysseia'nın iii, iv ve xi. bölümlerinde Klytaimnestra'nın Aigisthos'la birlikte düzen kurduğu kaydedilir, ama kocasının öldürülüşünde fiilen rol almaz, tragedya yazarları ise cinayeti sevgilisi Aigisthos'la birlikte işlediğini yazarlar.
- 7 Tanrı Apollon'un "kutsal, arıtılmış" anlamındaki sıfatı.
- 8 Aiskhylos'un *Adak Sunucuları* ve Sophokles'in *Elektra* tragedyalarında Elektra annesinin öldürülüşüne katılmaz.
- 9 Pylades, Agamemnon'un kız kardeşi Anaksibia ile Phokis kralı Strophios'un oğluydu. Babasının ölümünden sonra Orestes Phokis'e sığınmıştı ve yedi yıl aynı evde yaşayan iki kuzen birbirine çok yakınlaşmıştı.
- 10 Köşeli parantez içindeki dizelerin daha sonra eklendiği düşünülmektedir.
- 11 Eumenisler saçlarında yılanlar oynaşan kanatlı yaratıklardı. Cinayetleri ve toplumsal düzeni bozan kibir gibi suçları cezalandırmakla yükümlüydüler. Kronos babasını hadım ederken Uranos'un toprağa damlayan kanından doğmuşlardı. Üç kişi oldukları söylenmekle birlikte sayıları hakkında tam mutabakat yoktur. Asıl adları olan Erinyesler kelimesini ağızlarına almaktan çekinen insanlar gönüllerini hoş tutmak için onları "iyilikseverler" anlamına gelen Eumenisler adıyla anıyorlardı.

- 12 Yunanlılar akrabalarının mezarlarına saçlarından bir tutam bırakır ve “khoes” adını verdikleri bal, şarap ve sudan oluşan bir sunu dökerlerdi.
- 13 Menelaos Sparta seyahatine çıktığında Helene’nin Paris’le birlikte Troya’ya kaçışını kastediyor.
- 14 Kehanetleri muğlak olduğu ve her tarafa çekilebildiği için Apollon’a takılan lakap. Birinci anlamı “düz, doğru olmayan” olduğu hâlde, dolaylı olarak “tuhaf davranan, dengesiz” anlamlarına da gelir. Başka bir etimolojiye göre ise “ışık” anlamına gelen “lykos”tan türetilmiştir.
- 15 Titanlar soyuna mensup yasa tanrıçası. Zeus’un Metis’ten sonra ve Hera’dan önce ikinci tanrısal eşi. Kehanet sanatını, ritleri ve kanunları onun icat ettiğine inanılıyordu. Apollon’dan önce Pythia Tapınağı’nın sahibi oydu ve kehanet sanatını Apollon’a o öğretmişti.
- 16 Orestes’e annesini öldürmesini Apollon tavsiye etmişti.
- 17 İlk başlarda yer altı dünyası Hades’in karanlığı anlamına gelen “Erebos” zamanla kişileştirildi ve Khaos (Kargaşa) ile Nykhta’nın (Gece) kardeşi olan bir tanrısal varlığa evrimleşti.
- 18 Unutkanlığın kişileştirilmiş şekli olan tanrıça. Ölüm ve Uyku’nun kardeşıydı ve suyunu içen ölümlere yeryüzündeki hayatlarını unutturan Hades’teki bir pınara adını vermişti.
- 19 Antik dönemde birinden bir şey rica etmek, ona yalvarmak istendiğinde çenesine ya da sakalına dokunulurdu.
- 20 Delphoi Tapınağı’nın dünyanın merkezi olduğuna inanılıyordu. Tapınağın ortasında bulunan ve “omphalos” denilen kesik koni biçimindeki bir kaya dünyanın merkezini simgeliyordu

- 21 Mora Yarımadası'nın en güney ucu.
- 22 Deniz tanrılarında biri. Olympos tanrıları kuşağından olan Poseidon'dan daha eski bir tanrıydı. Deniz tanrılarının çoğu gibi başka hayvanlara ya da varlıklara dönüşebiliyordu.
- 23 Ölümlü olarak doğan Boiotialı bir balıkçıydı. Tesadüfen yediği bir ot onu ölümsüz kıldı. Bedeninin alt kısmı balık kuyruğuydu ve geleceği tahmin edebiliyordu. Argo gemisinin inşasına yardım etmiş, Argonautlarla birlikte çarpışmıştı.
- 24 Oiakas, Mora kenti Nauplion'un kurucu kralı Nauplios'un üç oğlundan biriydi. Ağabeyi Palamedes'in yanında Troya seferine katıldı. Odysseus Troyalılara bilgi sızdırmakla suçladığı Palamedes'in taşlanarak ölümüne neden olduktan sonra babasına olayı haber verdi. Nauplios da Troya'dan dönen büyük bir Akha filosunu kayalıklara yöneltip gemilerini batırarak intikam aldı.
- 25 Thyestes'in oğlu ve Atreus'un yeğeni. Agamemnon Troya seferine katıldığı zaman karısı Klytaimnestra'yı baştan çıkardı. Savaştan döndüğünde de Agamemnon'u öldürdü. Orestes babasının intikamını almak için onu öldürene kadar yedi yıl Mykenai'de hüküm sürdü.
- 26 Zeus kuğu kılığına girerek Tyndareos'un karısı Leda ile cinsel ilişkiye girmişti. Leda'nın çocuklarından Kastor ile Polydeukes Zeus'un oğulları, Klytaimnestra ile Helene ise Tyndareos'un kızları sayılıyordu. Euripides yaşlı adamın bu ilişkilerini ima ediyor.
- 27 Troya seferine çıkmak üzere Aulis Limanı'nda toplanan Akha gemileri rüzgâr esmediği için yola çıkamıyordu. Kâhin Kalkhas uygun rüzgârın esmesi için başkomutan Agamemnon'un kızı İphigenia'nın

- Artemis'e kurban edilmesi gerektiğini söyledi. Euripides'in *Iphigenia Aulis'te* tragedyası bu konuyu işler.
- 28 Troya'da bir nehir. Dümrek Çayı.
- 29 Pelops'un oğulları Atreus ile Thyestes çocuksuz ölen Mykenai kralı Eurystheus'un tahtı için karşı karşıya gelirler. Thyestes altın bir kuzu postu getirenin kral olmasını teklif eder. Böyle bir posta sahip olan Atreus teklifi kabul eder, ancak karısı Aerope postu gizlice sevgilisi Thyestes'e verir. Zeus bu haksızlığa karşı çıkarak Hermes'i gönderir ve Atreus'a karşı bir teklif hazırlamasını söyler. Güneş batıdan değil de doğudan batarsa krallık Atreus'a geçecektir. Bunun imkânsız olduğunu düşünen Thyestes teklifi kabul edince Zeus güneşi doğudan batırır ve Atreus kral olur. Atreus kardeşinin ihanetini cezalandırmak için onu evine davet eder ve üç oğlunu öldürerek etlerini babalarına yedirir.
- 30 Pelasgoslar Yunanistan'ın en eski halkıydı. Ülkenin en eski kenti sayılan Argos'un sakinleri de bu isimle tanınıyordu.
- 31 Belos ile Ankhione'nin oğlu. Birçok kadından elli kızı olmuştu. Babası onu Libya'nın kralı yaptı, ama kardeşi Aigyptos'un elli oğlundan korkan Danaos oradan kaçtı. Argos'ta karaya çıktı ve Kral Gelanor'la uzun bir tartışmaya girdikten sonra iktidarı ele geçirdi. Söylentiye göre tartışma devam ederken ormandan bir kurt çıktı ve şehrin önünden geçmekte olan bir sürüye saldırdı. Sürünün başındaki boğanın üstüne atlayıp onu öldürdü. Argoslular ıssız bir yerden çıkıp gelen kurtla Danaos arasında bir benzerlik kurarak Danaos'u kral seçtiler.
- 32 Talthybios Troya'da Agamemnon'un tellalıydı. Tarihsel çağlarda Sparta'nın yerel kahramanı olarak sayılıp seviliyordu.

- 33 Troya savaşına katılan Aitolialı kahraman. Odysseus'un yüklendiği tehlikeli görevlerin çoğunda onun yoldaşıydı.
- 34 İnakhos mitolojiye göre Hera ile Poseidon'un Argos kenti üzerindeki anlaşmazlıklarında tanrıçanın tarafını tutmuş, tanrı da onu cezalandırmak için yazın suyu kuruyan bir çaya dönüştürmüştü.
- 35 Mykenai uygarlığında kentlerin surları çok büyük kayalardan inşa ediliyordu. Antik çağlarda kayaların büyüklüklerini vurgulamak için bu kayaları ancak Kyklops gibi devlerin kaldıracabileceğinden hareketle surlara Kyklops surları deniyordu.
- 36 Atreusoğullarının atası Pelops mitolojiye göre Phrygia kralı Tantalos'un oğluydu. Yunanistan'a gelip at arabası yarışlarında hile yaparak Pisa kralı Oinomaos'u yenmiş, kızı Hippodameia ile evlenerek onun yerine kral olmuştu. Kralın arabasının tekerleğini tutan kamayı çıkarması için seyis Myrtilos'a krallığın yarısını vaat ettiği hâlde sözünü tutmayınca Myrtilos onu ve soyunu lanetlemişti.
- 37 Ülker Takımyıldızı'nın yedi yıldızına dönüştürölen yedi kız kardeş. Bir efsaneye göre korkunç avcı Orion kızlara âşık olup beş yıl boyunca peşlerinden koşmış. Orion'dan kurtulmak için güvercine dönüşen kızlara acıyan Zeus onları bir takımyıldız hâline getirmiş.
- 38 Özgün metinde "skymnos", yeni doğmuş aslan yavrusu.
- 39 Adalet ve haklar tanrıçasıdır. Mevsimlerin tanrıçası ve cennetin kapılarının koruyucusu üç Horai'den biriydi. Kız kardeşleri Eunomia (Düzen) ve Eirene (Barış).
- 40 Troya'da bir nehir. Karamenderes Nehri.
- 41 Bir kehanete göre Paris Troya'nın yıkımına neden olacaktı. Babası Priamos bu yüzden doğar doğmaz

öldürmesi için oğlunu bir köleye verdi. Çocuğa kıyamayan köle onu İda Dağı'na bıraktı. Çocuğu bulan çobanlar da onu bir sığır çobanı olarak yetiştirdiler. Yıllar sonra Sparta'ya gelen Paris Güzel Helene'ye âşık olup onu kaçırdı.

- 42 Mitolojiye göre dünyayı saran suyun kişileştirilmiş şekli. Yeryüzünü oluşturan yassı yuvarlağın çevresinde akan bir nehir olarak düşünülüyordu. Dolayısıyla dünyayı çevreleyerek sınırlarını belirliyordu. Okeanos Uranos ile Gaia'nın oğlu ve titanların en büyüğüdü.
- 43 Mitolojiye göre Troya surlarının yapımında Apollon ile Poseidon da çalışmıştı.
- 44 Troya kraliyet ailesinden ve Dardanos soyundan gelen Ganymedes Troya'yı çevreleyen dağlarda babasının sürülerini güderken Zeus tarafından kaçırılıp Olympos'a götürülmüştü. Burada sakilik yapan Ganymedes Zeus'un kadehine nektar dökmekle yükümlüydü. Bu iş daha önce gençlik tanrıçası Hebe'nin göreviydi.
- 45 Phrygia'nın büyük tanrıçası Kybele kastediliyor. Bütün doğaya hükmediyor ve doğanın bitki üretme gücünü temsil ediyordu. Kybele adı Yunan mitolojisinde Kronos'un eşi ve Zeus'un annesi Rhea'nın başka bir adı olarak da kullanılır.
- 46 Priamos'un oğlu, Troya ordusunun en güçlü kahramanı.
- 47 Troya seferinde Akhilleus ile birlikte Akha ordusunun en güçlü kahramanı.
- 48 Dionysos ayinlerine katılan Bakkhalar "thyrsos" denilen değnekler taşır, ayin esnasında kendilerinden geçerlerdi. Değneklerin ucunda şarap yapımını simgeleyen çam kozalağı ya da asma yaprakları vardı.
- 49 Deniz tanrısı Phorkys ile Keto'nun canavar kızları. Ölüler diyarında yaşarlardı. Başları yılanlarla çev-

riliydi, yaban domuzlarının gibi kocaman dişleri, tunçtan elleri ve altın kanatları vardı. Gözleri ateş saçardı ve onları gören insan taş kesilirdi. Üç kız kardeşten sadece Medusa ölümlüydü. Perseus Athena'nın yardımıyla onu öldürdü ve başını kalkanının ortasına yerleştirerek yenilmez oldu.

- 50 Antik tiyatrolarda sahnenin yukarısında tanrı rolündeki oyuncuların yer aldığı balkon. Tragedyanın konusu içinden çıkılmaz derecede karıştığında gökten bir tanrı iner, düzeni sağlardı. Buna Latinceye “deus ex machina” olarak çevrilen “apo mekhanis theos” denirdi.
- 51 Akropolis'in kuzeybatısında bulunan 115 metre yüksekliğindeki kayalık tepe. Mitolojiye göre Poseidon'un oğlu Alirrothios'u öldürdüğü için Olympos tanrıları burada tanrı Ares'i yargılamışlardı. Krallık döneminde geniş yetkileri olan ve kralın ihtiyarlar kurulu işlevini gören aynı adlı meclise ev sahipliği yapıyordu. Meclis klasik dönemde bir tür yüksek mahkeme olarak varlığını sürdürdü. Burada önceden tasarlayarak cinayet, kundaklama ve tanrılara karşı işlenen saygısızlık davalarına bakılıyordu.
- 52 Akhilleus ile Deidameia'nın oğlu Neoptolemos babasının ölümünden sonra Troya savaşına katılmış ve kentin ele geçirilmesinin başaktörlerinden biri olmuştu. Savaştan ganimet olarak payına Hektor'un karısı Andromakhe düşmüştü. Menelaos kahramanlığını ödüllendirmek için onu kızı Hermione ile nişanlamıştı, ancak tanrı Apollon'dan babasının ölümünün heسابını sorunca Delphoi Tapınağı'nda öldürüldü.
- 53 Tanrıça Nike “zafer”in kişileştirilmiş hâliydi. Euripides bu dizelerde *Fenikeli Kadınlar* ve *İphigenia Tauris'te* tragedyalarının sonunda yaptığı gibi drama yarışmalarındaki olası zaferine değiniyor.

Euripides (MÖ y.484-406): Atina'nın yetiştirdiği üç büyük tragedya şairi arasında en fazla eseri günümüze ulaşan sanatçı olarak özel bir yeri vardır. Bu özelliği şenliklerde Aiskhylos ve Sophokles kadar birincilik ödülü kazanmamış olsa da halk arasında daha çok beğenilen bir şair olmasına bağlanır. Euripides'in kahramanları insana özgü zayıflık ve kusurları taşırlar, yaşadıkları tragedya da bu kusurları ile vazgeçemedikleri tutkularından kaynaklanır. Euripides çağdaş tiyatroya en yakın eserler veren klasik ozan veya modern ozanların ilki sayılabilir. Orestes MÖ 408 yılı civarında Atina'da sahnelenen son tragedyasıdır. Konusu Aiskhylos'un Eumenides oyununun konusuyla hemen hemen aynıdır. Ancak her şey daha gerçekçidir. İnsanüstü güçlerle donatılmış mükemmel kahramanların Euripides'in eserlerinde yeri yoktur. İdealleri savunma kararlılığı hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür. Kahramanlar arasındaki keskin zıtlaşmalar karakterlerini olduğu kadar dönemin ahlak değerlerini de gözler önüne serer.

Ari Çokona (1957): İstanbul'un Fener semtinde doğdu. İTÜ'den kimya yüksek mühendisi olarak mezun olduktan sonra bir süre boya sanayinde çalıştı. Halen özel bir lisede kimya öğretmenidir. Antik ve çağdaş Yunancadan Türkçeye edebiyat, tarih ve felsefe çevirileri yapmaktadır. Platon, Aristoteles, Euripides, Sophokles, Ksenophon ve Kritovulos'tan yaptığı pek çok çeviri Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde yayımlanan Ari Çokona'nın İstanbul ve Anadolu Rumlarının tarih, kültür ve edebiyatına ilişkin telif eserleri, Türkiye ve Yunanistan'da çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlanmış birçok makale, şiir ve öyküsü vardır.

